

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Jan Vidmoch

**Pastorace Romů střediskem salesiánů
v Ostravě : dějiny a současný stav**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Marta Cincialová, Th.D.

Obor: Křesťanská výchova

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem
přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 19. dubna 2012

Děkuji Mgr. Martě Cincialové, Th.D., za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů. Rovněž děkuji salesiánovi O. Janu Gacíkovi a Mgr. Ivě Pellarové, vedoucí programu Somnakuňi famil'ija, své manželce za trpělivost a podporu a Ing. Michalovi Kabaštovi, Ph.D., za pomoc při překladu textu do angličtiny.

Obsah

Úvod.....	6
1 Život a dílo italského kněze sv. Jana BOSCA.....	9
1.1 Život sv. Jana Bosca	9
1.1.1 Dětství	9
1.1.2 Studium a duchovní růst.....	10
1.1.3 Život v semináři.....	12
1.1.4 Kněžské působení.....	14
1.2 Spiritualita sv. Jana Bosca.....	23
1.3 Založení salesiánské společnosti.....	26
2 Začátek působení salesiánů v Čechách a na Moravě.....	28
2.1 Salesiánský dům ve Fryštáku u Holešova	28
2.2 Salesiánský dům v Ostravě.....	30
2.3 Salesiánské středisko v Ostravě po roce 1937	31
2.4 Obnovení ústavu a chrámu od roku 1990 do současnosti	34
3 Romská kultura.....	36
3.1 Původ Romů.....	36
3.2 Historické kořeny a současný stav romské kultury	38
3.3 Romská náboženská kultura.....	41
3.4 Psychologie romských dětí.....	43
4 Specifikace romské pastorace.....	47
4.1 Preventivní systém Dona Bosca při pastorači Romů	47

4.2 Pastorace Romů v Salesiánském středisku v Ostravě	49
4.2.1 Zefirin Jiménez Malla	49
4.2.2 Specifikace pastorace v Salesiánském středisku v Ostravě	52
4.2.3 Pastorační zkušenost ze Slovenska	61
Závěr	64
Summary	65
Seznam použitých pramenů a literatury	66
Příloha.....	69

Úvod

V roce 2011 jsem se připravoval na svátost biřmování v salesiánském středisku Don Bosco v Ostravě, kde mým vyučujícím byl Otec Jan Gacík. Při osobních setkáních jsem se začal zajímat i o práci salesiánů. Zjišťoval jsem také, jak důležitou práci pro děti z celého okolí Ostravy - Mariánských hor vykonávají a postupně jsem odhaloval hloubku a smysl práce Salesiánů. Jelikož mě jejich práce zaujala, stala se podnětem pro sepsání této diplomové práce.

Jako policista jsem téměř denně ve styku s pachateli trestné činnosti. V mnohých případech jde o občany romské národnosti. Často se jedná o velmi mladé lidi, jejichž život by se podle mého názoru mohl ubírat jiným směrem. Z důvodu trestné činnosti však čelí jiné životní zkušenosti. Poznávají zákon z pozice trestaného jedince. Tato skutečnost byla hlavním podnětem vedoucím k zamyšlení, zda situace romských mladých lidí nemůže být lepší. Existuje prostředek jak jim pomoci? Cílem diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem, společným působením práce Salesiánů a pomoci Boží, je možné změnit život Romů a jejich žebříček hodnot. Cílem této diplomové práce je rovněž zaměřit se na pastorační práci romské mládeže a zdůraznit specifika výchovy a odlišnosti v mentalitě této minority. Pro pochopení problematiky je však potřeba vhlédnout do výchovně-pedagogických metod salesiány používaných. K dosažení těchto cílů jsem si vybral konkrétní místo, a sice Salesiánské středisko volného času Dona Bosca v Ostravě, o jehož historii se také zmíním.

Diplomovou práci jsem rozdělil do čtyř kapitol.

V první kapitole se budu věnovat životnímu odkazu a dílu italského kněze a vychovatele mládeže, sv. Jana Bosca. Popíši nejen jeho životní etapy, ale také se dotknu jeho duchovní činnosti a jeho odkazu dnešní době, ke kterému bezesporu patří založení Salesiánské společnosti. Tento kněz mne hluboce zasáhl svými myšlenkami a ačkoli Don Bosco pro své názory poukazující na potřebu výchovy obtížně vychovatelných jedinců a mládeže, o kterou nemá nikdo zájem,

narážel na odmítavý postoj okolí, což se později při realizaci těchto svých tužeb vyhrotilo a docházelo až k ohrožení jeho života, nevzdal se a šel za svým snem.

Ve druhé kapitole diplomové práce nastíním začátek působení salesiánů v Čechách a na Moravě. V této části práce nemohu opomenout vznik Salesiánského domu ve Fryštáku u Holešova a samozřejmě vznik a dějiny Salesiánského domu a Střediska v Ostravě, jeho vývoj a změny až do současnosti. Úkolem salesiánů bylo a je přivést „děti ulice“ k Bohu. Jejich práce s dětmi je řízena odkazem, který vytvořil Don Bosco a je postaven na základě rozumu, náboženství a laskavosti.

Ve třetí kapitole se zaměřím na romskou kulturu, na původ Romů a historické kořeny. Zmíním se o náboženství Romů a budu se také věnovat psychologii romských dětí. Tuto kapitolu považuji za důležitou, protože k pochopení náročnosti a důležitosti práce s touto komunitou, je nutné poznat jejich mentalitu a historii.

Čtvrtou kapitolu mé diplomové práce považuji za stěžejní. Kapitolu jsem nazval „Specifikace romské pastorace“. V kapitole se nejprve budu věnovat preventivnímu systému Dona Bosca při pastorači Romů, protože na tomto systému stojí práce s Romskými dětmi v Salesiánském středisku v Ostravě. Poté popíši konkrétní práci s romskými dětmi v ostravském středisku, její hlavní pilíře a výsledky. Také jsem do této části práce zařadil zmínku o prvním blahoslaveném Romu, který se stal pro tuto mládež vzorem. Na závěr této kapitoly se krátce věnuji příkladu pastorace ze Slovenska.

Mám za to, že vliv vzdělávání je pro romské děti velmi důležitý. S použitím pedagogických postupů, které jsou sestaveny přímo pro toto etnikum, může pedagog - vychovatel zvládající speciální pedagogiku velmi úspěšně zejména v procesu socializace romského etnika. Pomáhá dětem rozšířit nejenom znalosti vědomostního charakteru, ale velmi podstatnou měrou může ovlivnit i budoucnost dítěte tím, že citlivě vnímá vše, co v dítěti je. Jde o talent, který je pedagog schopen poznat a dále jej rozvíjet. Je docela možné, že z těchto dětí, díky pedagogickému působení časem vyrostou osobnosti užitečné pro společnost.

Velmi záleží také na nás, zda těmto romským dětem dáme svou laskavostí a trpělivostí vůči jejich odlišnému životnímu postoji a způsobu myšlení šanci.

Ke zpracování teoretické části diplomové práce použiji informace z odborné literatury. Ke zpracování praktické části této práce bude použita metoda dotazování realizována technikou nestandardizovaného rozhovoru. Další metodou bude metoda pozorování, jelikož toto středisko často navštěvuji a mohu pozorovat dění přímo na místě. Rozhovory použité v diplomové práci budou přiloženy na audiozáznamech.

1 Život a dílo italského kněze sv. Jana BOSCA

Svatý Jan Bosco, italský katolický kněz, světec a vychovatel. Založil salesiánskou kongregaci. Svátý Otec Jan Pavel II. prohlásil v roce 1989 Dona Bosca za Otce a učitele mládeže celého světa.¹

1.1 Život sv. Jana Bosca

Zakladatel Salesiánů svatý Jan Bosco se narodil 16. srpna 1815 v den slavnosti Panny Marie Nanebevzaté, v malebné krajině vinné révy, jihovýchodně od Turína v Castelnuovo d' Asti v Itálii.²

1.1.1 Dětství

Jan Bosco vyrůstal v chudé rodině venkovského sedláka. Ve dvou letech mu zemřel otec František Bosco na těžký zápal plic. Celou jeho rodinu tvořili matka Markéta, babička a dva bratři - nejstarší bratr Antonín, který byl z prvního otcova manželství a starší bratr Josef, který byl z otcova druhého manželství.

Matka Markéta byla obyčejnou venkovankou, která neuměla číst ani psát. Pro Jana Bosca však byla příkladem, protože vše, co ve svém životě dělala, bylo opravdové. Její hluboký vztah k Bohu, skutky a činy, vše bylo v souladu s tím, jak žila a přemýšlela.

Ze světcových povahových vlastností v dětství vynikalo především „umění dělat ostatním radost“. Rád bavil své kamarády různými kouzelnickými triky a akrobatickými cviky, které odkoukal od místních kejklířů. Zjistil, že tímto způsobem může působit na své okolí.

---

¹ Srov. WIKIPEDIE : *Jan Bosco* [online]. [cit. 1. dubna 2012]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Bosco>.

² Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladá*, s. 14.

V devíti letech Boscovo smýšlení o druhých velmi ovlivnil sen, který se mu jako malému chlapci zdál. Ve snu uviděl, že stojí v hloučku chlapců, jejichž chování bylo zlé a sprosté a Boscovi se vůbec nelíbilo. Chtěl je zbít, aby přestali, avšak náhle se před ním objevila zářící postava muže, která mu řekla: „Žádné bití, ale láska a mírnost. Dostaneš učitelku, která tě bude učit.“ Zjevila se a on uviděl Její plášť posetý hvězdami. Poté viděl chlapce, kteří se změnili na zvířata a vzápětí se zvířata proměnila na beránky. Paní mu tím chtěla ukázat, že mírností, láskou a dobrotou je může změnit a udělat z nich jeho přátele, které může přivést k Bohu. Malý Bosco plakal a poté se probudil. Když sen vyprávěl svému bratru Josefovi, ten mu sen vyložil po svém. Řekl mu, že se nejspíš stane pasákem koz a ovcí. Bratr Antonín prohlásil, že bude vůdcem zbojníků. Jediná matka mu řekla, že se stane knězem.³

1.1.2 Studium a duchovní růst

Mladý Bosco přistoupil k prvnímu svatému přijímání již v 11 letech. Jeho maminka jej poctivě připravovala a posílala každodenně na katechismus do kostela vzdáleného deset kilometrů. V nedalekém městě Buttigliera kázalo velké množství misionářů a mladý Bosco rád tyto misie navštěvoval.⁴

Don Calosso z Chiery

Na misiích se Bosco seznámil s další důležitou osobou v jeho životě, donem Calossem z Chiery, který byl kaplanem v Morialdu. Don Calosso se jej zeptal, zda si něco pamatuje z kázání a byl mile překvapen Boscovou pamětí, neboť za půl hodiny vystihl podstatu misionářského kázání. Když zjistil jeho nadání, nabídl mu studium, které mladý Bosco s radostí přijal. Bosco se chtěl stát

---

³ Srov. ŠTECHOVÁ, M., *Život světcův : Svatý Jan Bosco*, s. 64.

⁴ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 25.

knězem, aby mohl učit náboženství své kamarády a Don Calosso mu přislíbil, že se stane jeho učitelem.⁵

Bosco začal chodit k donu Calossovi a jeho život se začal proměňovat. Měl svého vůdce v duchovním životě a byl šťastný. Studoval gramatiku, psal slohové práce a věnoval se plně duchovnímu životu. Po celé zimní období mohl studovat. Problémy však vznikly na jaře, kdy bylo potřeba pracovat na poli. Jeho bratr Antonín nesl s velkou nevolí Boscovo studium, a proto mladý Bosco odešel na faru k donu Calossovi, kterého miloval jako svého otce. Jeho poklidný život však netrval dlouho. Jednoho rána poslal don Calosso mladého Bosca k příbuzným. Sotva k příbuzným dorazil, přiběhl posel, který mu oznámil špatnou zprávu - Dona Calosse postihla mrtvice. Mladý Bosco běžel jako o život a když doběhl, uviděl milovaného dona Calossa ležícího na smrtelné posteli, neschopného mluvit. Po dvou hodinách se don Calosso odebral k Bohu.⁶

Smrtí dona Calosse se mladému Boscovi zhroutil celý život. Byl tak nešťastný, že celé dny proplakal. V té době se mu zdál další sen, ve kterém mu bylo sděleno, že má důvěřovat Bohu, a ne člověku. Stále ho trápila otázka studia, protože sám bez cizí pomoci nebyl schopen ve studiu pokračovat. Pomohla mu jeho maminka, která rozdělila majetek po otci. Bratra Antonína, který byl hlavní překážkou ve studiu mladého Jana, vyplatila. V domě pak zůstali jen tři: matka, Jan a bratr Josef.

V 15 letech začal Bosco chodit do místní školy v Castelnovu. Na této škole se musel vypořádat se špatným chováním spolužáků, kteří jej naváděli ke krádežím. Bosco se však nedal zlákat, nemohl přeci ignorovat Boží přikázání. Veřejně před spolužáky řekl, že kdo krade je zločinec a kdo druhého k tomu nabádá, je darebák.⁷

---

⁵ Srov. ŠTECHOVÁ, M., *Život světcův : Svatý Jan Bosco*, s. 27.

⁶ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 30.

⁷ Srov. tamtéž, s. 33.

Pro složité učební podmínky na výše zmíněné škole, se mladý Bosco rozhodl přestěhovat se do Chieri, kde měl v úmyslu se vážně věnovat studiu. Prvním člověkem, se kterým se v tomto městě seznámil, byl místní kněz don Eustachio Valimberti, který jej uvedl do nové školy. Zde se projevilo Boscovo studijní nadání a dokázal zvládnout tři třídy během jednoho roku studia.⁸

Veselá společnost

Velmi brzy se začali kolem Bosca sdružovat jeho spolužáci, kterým pomáhal s učivem. Rád také vyprávěl své příběhy, a jelikož chlapců přibývalo, založili si skupinu s názvem „Veselá společnost“. Chlapce ve skupině doučoval a stal se jejich vůdcem. Celá skupina chodila na katecheze, modlili se spolu a četli náboženskou literaturu. Tyto činnosti se prolínaly s dětskými hrami. Rádi navštěvovali bohoslužby, chodili ke svátostem. Aby nikdo nezanedbával zpověď a svaté přijímání, dostávali písemné potvrzení o účasti na těchto svatostech.⁹

1.1.3 Život v semináři

Na podzim roku 1834 se mladý Bosco musel rozhodnout o své budoucí životní cestě. Původně zvažoval život řeholníka v klášteře u františkánů v Chieri, avšak nakonec se rozhodl nastoupit do kněžského semináře v Chieri. 29. září 1835, na svátek sv. Michala, mu byla požehnána klerika, kterou si oblékl. Když skončila mše svatá, byl požádán farářem, aby s ním šel na pout' do osady Bardella. Farář mu tím chtěl udělat radost, avšak mladý Bosco odcházel velmi zklamán, neboť kněžská klerika se neslučovala s radovánkami na pouti.¹⁰

Po návratu domů si sepsal Bosco sedm předsevzetí, která zněla takto:

„Nebudu chodit na veřejné zábavy a na hostiny, které jsou při veřejných slavnostech.“

---

⁸ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 33.

⁹ Srov. ŠTECHOVÁ, M., *Život světcův : Svatý Jan Bosco*, s. 38.

¹⁰ Srov. SCHIÉLÉ, R., *Don Bosco*, s. 15.

Nebudu už dělat kouzelnické triky, hrát na housle a chodit na hony.

Budu jíst a pít s mírou a odpočívat po nezbytně nutnou dobu.

Budu číst jen náboženské knihy a vyhýbat se světské literatuře.

Budu praktikovat vše, co slouží ctnosti čistoty a vše, co jí škodí, se vystříhám.

Každý den si vyhradím čas na duchovní četbu, rozjímání a budu se modlit k Pánu.

Každý den řeknu svým přátelům a kamarádům něco povzbudivého, co vede k dobrému, pokud to nebudu moci nikomu říci, řeknu to své matce.¹¹

Poté pod obrazem Panny Marie slíbil, že všechna předsevzetí zachová.

Před odchodem do semináře mu matka řekla, že má velkou radost z toho, že oblékl kněžské roucho. Také jej upozornila, že kněze z něj nedělají šaty, ale ctnost. Pokud by o svém povolání pochyboval, tak ať raději kněžské roucho svlékne. Zaslíbila jeho život Panně Marii, a proto bylo jejím přáním, aby šířil mariánskou úctu.¹²

30. října 1835 nastoupil Bosco do semináře v Chieri. V semináři se stal jeho prvním kamarádem Garigliano. Společně je zaujal nápis: „Smutným plyne čas pomalu, veselým rychle.“ Tak se spolu dohodli, že budou veselí.

Nový den v semináři začínal mší svatou a končil večerní modlitbou růžence. Přes den se u stolu četly církevní dějiny. Představení a profesori v semináři si udržovali od studentů odstup. Jakmile se někde objevili, studenti se rozprchli. Tato zkušenost v semináři vadila mladému Boscovi nejvíce. Z tohoto důvodu se snažil být co nejdříve knězem, aby mohl dát dětem své přátelství.

Nejlépeším přítelem Bosca v semináři byl Luigi Comollo. Vedl jej svým příkladem ke svatému životu. Oba se spolu modlili, opakovali si probrané učivo a hodně diskutovali o všem, co je potkávalo. Dali si mezi sebou zvláštní slib, že

---

¹¹ MED, O., *Charizmatický svátec : S chlapci*, s. 62.

¹² Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 69.

ten, kdo dřív zemře, podá tomu druhému zprávu o tom, že je spasen. Tento slib obnovili zvláště po Luigiho těžké nemoci.

Luigi Comollo zemřel 2. dubna 1839 a následující den byl pohřben v kostele svatého Filipa. Další den po pohřbu se stal opravdu zázrak. Kolem půl dvanácté v noci se ozvalo silné hřmění, které se tak stupňovalo, že všechny vzbudilo. Zvuk připomínal přijíždějící těžký vůz. Najednou se otevřely dveře od ložnice, Bosco uviděl slabší vícebarevné světlo a těsně u hlavy uslyšel jasný hlas Luigiho Comolla, který třikrát řekl: „Bosco, Bosco, jsem spasen!“¹³ Tento hluk slyšeli v celém semináři a do rána už nikdo nespál. Mladý Bosco byl tak vystrašen, že si přál hned zemřít.¹⁴ Smrt přítele ho hluboce zasáhla, byl nucen celý měsíc prožít na lůžku z důvodu vyčerpání a deprese.¹⁵

Pátý, poslední rok studia v semináři, mu arcibiskup prominul. 5. června 1841 byl Bosco vysvěcen na kněze.

1.1.4 Kněžské působení

Na svátek Nejsvětější Trojice v kostele svatého Františka měl Don Bosco svou první mši svatou. Další den poté dostal nabídku od kněze don Cafassa, jenž mu nabídl tři možnosti výběru svého budoucího povolání. Být vikářem v Castelnuovu Ď Asti, profesorem morálky v Murialdu, nebo ředitelem a duchovním správcem nemocnice svaté Filomény, která byla určena pro dívčí mrzáčky.¹⁶

Don Bosco poslední nabízené místo přijal pod podmínkou, že bude moci učit své chlapce katechismu tam, kde bude bydlet. Byly mu vyčleněny dvě místnosti. Jedna, kde se chlapci shromažďovali a druhá sloužila jako kaple, byla zasvěcena svatému Františku Saleskému. Na tomto místě se setkávalo velké

---

¹³ MED, O., *Charizmatický svátec : Detstvo*, s. 194.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 194.

¹⁵ Srov. BOSCO, T., *Don Bosco*, s. 103-104.

¹⁶ Srov. SCHIÉLÉ, R., *Don Bosco*, s. 18.

množství chlapců, kteří často působili hluk. Z tohoto důvodu oznámila markýza Barolová Boscovi, že už nelze tolerovat rámus a výstřelky chlapců a musí se přestěhovat na jiné místo.¹⁷

V květnu 1845 se Bosco procházel kolem kostela sv. Petra v okovech a napadlo ho navštívit dona Tesia, který tam byl farářem. Hovořil s ním o situaci, ve které se oratoř nachází. Don Tesio měl pro tuto věc pochopení a nabídl Boscovi náhradní prostor - kapli na městském hřbitově. Radost Bosca a chlapců však netrvala dlouho. Hospodyně dona Tesia si stěžovala na městské radě, která posléze zakázala chlapcům toto místo využívat ke svým schůzkám.¹⁸

Jelikož se chlapci neměli kde scházet, na základě arcibiskupova doporučení se Bosco obrátil s žádostí na Turínský úřad. Ten povolil přestěhovat oratoř do kostela sv. Martina u Městských mlýnů. Po přestěhování se však vyskytlo několik nedostatků. Chlapci neměli místo na hraní. V kostele se konala jen jedna mše svatá, kam se sotva vešli místní věřící. Neudílelo se zde ani svaté přijímání. Nakonec si začali na hochy stěžovat místní mlynáři. Vadily jim hry, zpěv a křik chlapců. Vše dospělo k tomu, že tajemník mlynářů napsal stížnost starostovi, který nakonec rozhodl, aby toto místo chlapci s Donem Boscem opustili.¹⁹

Přestěhovali se do domu dona Morettyho, kde byly pronajaty tři pokoje. Zde se vyučovalo náboženství, katechismus, konaly se zpovědi a začalo se s večerní školou. Ale ani zde neměl Bosco klid. Stal se trnem v oku turínským farářům, kteří měli strach, že jim Don Bosco odvádí chlapce z jejich farností. Na to jim Bosco odpověděl, že většina hochů dobrovolně do žádné farnosti nepřejde a s farářem se už vůbec do řeči nedá. Chlapci jsou většinou sami a nemají žádnou rodinu. Turínští faráři nakonec po zralé úvaze usoudili, že nejsou schopni se chlapcům věnovat tak, jak se jim věnuje Bosco. Nakonec se shodli, že je dobré, aby Bosco dále pokračoval ve svém díle.²⁰

---

¹⁷ Srov. SCHIÉLÉ, R., *Don Bosco*, s. 23.

¹⁸ Srov. MED, O., *Charizmatický svátec : Mladý kněz*, s. 129-130.

¹⁹ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 113.

²⁰ Srov. tamtéž, s. 118-119.

Na jaře roku 1846 si v domě dona Moretty začali stěžovat jeho nájemníci na křik chlapců. Bylo nutné si najít nové místo pro oratoř. Don Bosco pronajal Filippiho louku, ale ani zde dlouho nezůstali.²¹

Don Bosco uvažoval, co bude dál, kam se přestěhují. Jelikož z této situace neviděl žádné východisko, začal se modlit k Bohu. Vzápětí po modlitbě k němu přistoupil muž a zeptal se ho, zda hledá místo pro svou novou oratoř. Muž mu řekl, že o takovém místě ví a majitel je Francesko Pinardi. Don Bosco už myslel na nejhorší, neboť tento den byl posledním dnem na pronajaté louce. Už nevěděl co má říci chlapcům, kam mají přijít další neděli. A tak se šel podívat k panu Pinardimu na místo pro novou oratoř. Pan Pinardi jej srdečně přivítal a nabídl mu jako prostor k využití dlouhou dřevěnou kůlnu.²² 12. dubna 1846, po nezbytných stavebních úpravách, povolil arcibiskup, aby bylo tohoto místa užíváno jako kaple.

Slavnostní bohoslužby, hudba a hry přitahovaly chlapce ze širokého okolí. Počet chlapců se stále zvyšoval. Problémy ale nenechaly na sebe dlouho čekat. Schůzky v oratoři se nelíbily vikáři markýzi Cavourovi. Ten svolal městskou radu, kde rozhodli, že se shromažďování chlapců musí zrušit, neboť ohrožují veřejný pořádek. O této situaci se dověděl král Karel Albert, který dal svou vůli na vědomí skrze člena městské rady hraběte Giuseppeho Provana z Collegna. Král si přál, aby shromáždění pokračovala, ale s jasnými pravidly.²³

Don Bosco byl jako kněz velmi vytížen. Pracoval na školách, v dívčím útulku, nemocnici a v oratoři. Jeho zdraví se zhoršovalo, proto mu lékaři naordinovali povinný odpočinek. Odpočinek trávil v Sassi a na neděli se vracel do oratoře.

Chlapcům se po Boscovi stýskalo a navštěvovali jej v Sassi v takovém množství, že měl více práce, než kdyby byl v oratoři. 400 žáků ze školy Svaté

---

²¹ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 124.

²² Srov. tamtéž, s. 129-131.

²³ Srov. tamtéž, s. 140.

Barbory se po duchovních cvičeních rozhodlo navštívit Bosca, aby je všechny vyzpovídal. S pomocí místního faráře, vikáře a kněze se povedlo všech 400 žáků vyzpovídat. Zpátky do oratoře přijel zcela vyčerpaný na hranici života a smrti. Když se chlapci dozvěděli, že život Dona Bosca visí na vlásku, začali se modlit, postit, zapalovat svíce a prosit Matku Boží, aby Bosca uchovala při životě.²⁴ Don Bosco byl zcela vyčerpan a chrtil krev. Měl vysokou teplotu s kašlem a zánětem průdušek. Přijal svátost pomazání nemocných, viaticum a byl připraven zemřít. Usnul teprve pozdě v noci. Ráno po probuzení se cítil o poznání lépe. Lékaři, kteří jej navštívili mu řekli, aby poděkoval Panně Marii za Boží milost, která mu byla dána. Chlapci se radovali z uzdravení Dona Bosca. Do úplného uzdravení zůstal ještě tři měsíce v rodné vesnici u své matky.²⁵

Působení v Turíně

Don Bosco stál před velkým rozhodnutím, zda začít v Turíně na vlastní pěst. K tomu však potřeboval hospodyně. Ze srdce si přál, aby tato hospodyně byla jeho matka, ale nevěděl, jak jí to má říci. Jednoho dne se však osmělil, vše jí řekl a požádal ji, aby přijala místo hospodyně. Matka souhlasila. Odešli spolu z Bechchi pěšky do Turína. Ubytovali se v Pinardiho domě, kde měli pronajaté dvě místnosti. Tyto pokoje se staly zárodkem dalších salesiánských domů. Pro úspěšné fungování byla sepsána pravidla tak, aby každý přesně věděl, co může a nemůže dělat a jakou si každý nese zodpovědnost v oblasti, která mu byla svěřena.²⁶

Když byly položeny základy pořádku a kázně, bylo nutné přivést chlapce k Bohu. K tomuto účelu byla založena družina sv. Aloise. Pravidla družiny

---

²⁴ Srov. MED, O., *Charizmatický svátec : Mladý kněz*, s. 207.

²⁵ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 148-149.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 151.

schválil arcibiskup 12. dubna 1847. Pro přijetí do družiny byly dány tyto podmínky: být dobrým příkladem, vyhýbat se hrubým řečem a trpět urážky.²⁷

Don Bosco se rozhodl připravit chlapce na biřmování do svátku sv. Aloise, neboť ještě žádný chlapec tuto svátost nepřijal. V neděli 29. června 1847 ráno přijel slavnostně arcibiskup Frasoni. Byl mile překvapen, když uviděl takové množství zbožných chlapců. Chlapci zahráli panu arcibiskupovi na pódiu humornou scénku „Napoleonův kaprál“. Arcibiskup se skvěle bavil. Pak udělil svátost biřmování více než třem stovkám chlapců.²⁸

Zanedlouho bylo chlapců tolik, že se ve sváteční dny nevešli do kostela ani na dvůr. Bylo důležité otevřít další oratoř. Don Bosco tak dlouho hledal, až našel domek u Královské cesty za Novou branou. Majitelkou byla paní Vaglientiová, která byla ochotna domek pronajmout za 450 lir ročně. Don Bosco chlapcům oznámil, že nová oratoř bude zasvěcena sv. Aloisovi na svátek Neposkvrněného početí Panny Marie 8. prosince 1847. Tato nová oratoř byla pod vedením dona Giacinta Carpana.

V roce 1848 vydal král Albert novou ústavu. Mezi lidem se začalo říkat, že už není rozdíl mezi náboženstvími. Došlo k mnohým útokům na jezuity, katolické kněze a kostely. Jednoho nedělního odpoledne byla slyšet rána. Okno se rozbilo a něco narazilo do stěny. Když se Don Bosco podíval na kleriku, byla pod rukávem prostřelena. Všichni byli v šoku. Chlapci objímali Bosca a plakali. Někteří šli pronásledovat útočníka. V této těžké době Don Bosco cítil, že je ohrožen náboženský a mravní život chlapců. Založil dětský sbor, ve kterém vyučoval hru na varhany, klavír a zpěv. Zpěvy chlapců přitahovaly davy lidí. Skrze zpěv chlapci projevovali svou víru.²⁹

---

²⁷ Srov. ŠTECHOVÁ, M., *Život světcův : Svatý Jan Bosco*, s. 141.

²⁸ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 155.

²⁹ Srov. tamtéž, s. 164.

Pinardiho dům

V roce 1848 začala válka Piemontu proti Rakousku. Semináře byly obsazeny vojáky a školy byly uzavřeny. Vzhledem k těmto událostem si Bosco pronajal celý Pinardiho dům. Bylo možné přijmout větší počet žáků, hlavně z řad diecézních bohoslovců. V domě Pinardiho byl bohoslovecký seminář téměř 20 let.

V roce 1848 utekl papež Pius IX. z Říma z politických důvodů. Pobýval v Gaetě, kde měl trpět finanční tísní. Byla provedena finanční sbírka pro papeže. Mezi chlapci se vybralo jen 35 lir. Chlapci chtěli udělat papeži radost a přidali mu ještě blahopřejný dopis. Papež měl z dopisu velkou radost. Poslal chlapcům papežské požehnání a přidal 720 růženců. V této napjaté době se ze sousedních oratoří nechali naverbovat chlapci, kteří šli bojovat proti Rakousku. Když ušli několik desítek kilometrů, vrátili se zpět do Turína.³⁰

V roce 1850 se Bosco rozhodl zakoupit Pinardiho dům, který měl pouze v pronájmu. Pan Pinardi měl mnoho dalších nabídek a bylo mu nabízeno dvojnásobné nájemné, než co dostával od Dona Bosca. Pan Pinardi byl však čestný muž a spokojil se s tím, že je dům užíván správným způsobem. Pan Pinardi několikrát nabízel Boscovi odkoupení domu. Cena za dům byla vždy velmi vysoká, a tak s ní Bosco nemohl souhlasit. Nakonec byla cena odborně odhadnuta znalcem na 26 až 28 tisíc lir. Don Bosco nabídl panu Pinardimu 30 tisíc lir. Tímto došlo k dohodě. Kdo by od smlouvy odstoupil, musel by tomu druhému zaplatit pokutu 100 tisíc lir. Smlouva byla dohodnuta, i když Bosco peníze na zaplacení neměl.³¹

O tyto věci se postaral Bůh. Komtesa Casazza-Ricardiová předala 10 tisíc lir donu Cafassovi, aby je předal Donu Boscovi a peníze použil dle svého uvážení na Boží dílo. Druhý den přišel za Boscem jeden řeholník a prosil jej o radu, jak využít co nejlépe svých 20 tisíc lir. Don Bosco se s ním dohodl na

---

³⁰ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 172.

³¹ Srov. tamtéž, s. 180-181.

půjčce na dům se 4% úrokem. Takto Boží prozřetelnost pomohla získat částku 30 tisíc lir na zakoupení domu.

Nedaleko od Pinardiho domu stála nechvalně proslulá hospoda, v domě Belleza. Rámusem z této hospody byly rušeny bohoslužby. Po delších jednáních se podařilo Donu Boscovi tyto prostory pronajmout a hospodu zavřel. Kaple, kterou měli chlapci postavenou z kůlny, byla nevyhovující. Často tam zatékalo a v létě bylo v kapli tak horko, že museli chlapce vynášet ven. Byl nejvyšší čas postavit novou budovu. Základní kámen nové stavby byl položen 20. července 1850. Byl to základ nového kostela, jehož stavby se ujal pan Federico Bocca. Jednalo se o přestavbu Pinardiho domu a kostel sv. Františka Saleského. Stavba kostela probíhala velmi rychle a byla hotova za pouhých 11 měsíců. Kostel byl vysvěcen 20. června 1852. Díky dobročinnosti lidí bylo pořízeno veškeré vnitřní vybavení, které je potřebné pro konání bohoslužeb.³²

Mnoho chudých chlapců chodilo za Donem Boscem a prosilo ho o ubytování. Pinardiho dům byl téměř zničen výbuchem prachárny. Vedle Pinardiho domu se začala stavět nová budova. Dům už stál po střechu. Na střeše již byla položena břidlice, když přišel prudký liják. Déšť trval několik dní, vymlel ze zdi čerstvou maltu a jedné noci se dům zřítíl. Chlapce nebylo kam ubytovat, a tak se zpevnily stěny staré kaple (kůlny). Třídy byly přestěhovány do nového kostela.

V roce 1847 došlo ke zrovnoprávnění židů a protestantů. Protestanté to pojali jako svobodu škodit katolickému náboženství. Vydávali knihy a časopisy. Lidem, kteří navštěvovali jejich přednášky, nabízeli finanční pomoc a volná pracovní místa.

---

³² Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 182.

Nakladatelská činnost

Katolíci neměli žádnou knihu nebo časopis, které by dali prostému lidu. Don Bosco začal psát letáky s názvem „Co má vědět katolík“. V krátkém čase jich rozdal velké množství, a to ho podnítilo k sepsání knihy „Rady katolíkům“. Tato kniha odkrývala metody protestantů a vydalo se jí více než 200 tisíc výtisků. Jelikož byla tato kniha u katolíků velmi oblíbená, rozhodl se Don Bosco napsat další.³³

První číslo bylo vydáno 1. března 1853 s názvem „Katolík poučený ve svém náboženství“. Byla směřována proti valdenským protestantům. Toto katolické čtení vzbudilo u lidí velký ohlas. Bylo to hlavně z důvodu, že tato kniha byla napsána lidovým způsobem a každý čtenář jejímu obsahu porozuměl.³⁴

Pokusy o útok na Dona Bosca

Protestantům se velmi nelíbilo, že Don Bosco píše takové knihy, neboť jejich nešly na odbyt. Na květnovou neděli navštívili Bosca dva pánové, kteří jej přemlouvali, aby se psaním přestal a raději se věnoval antickým dějinám, zeměpisu, nebo fyzice. Nabízeli mu velké množství peněz, když přestane s Katolickým čtením. Don Bosco jim však řekl, že žádné peníze nepřijme a jiné knihy psát také nebude. Bude pracovat na Katolickém čtení a nikdo mu v tom nebude bránit. Pánové mu vyhrožovali v tom smyslu, že se Don Bosco nemusí vrátit. Na to Bosco odpověděl: „Jestliže jsou katoličtí kněží naživu, pak si plní své povinnosti. Pokud jsou po smrti, je to pro ně největší sláva.“ Velmi je to rozhněvalo. Don Bosco však strach neměl a nařídil jim, aby odešli.³⁵

Jednoho večera přišli pro Dona Bosca, aby šel se svatým přijímáním do hostince „U zlatého srdce“, kde má být umírající. Vzal si s sebou chlapce a vyšli.

---

³³ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 194.

³⁴ Srov. SCHIÉLÉ, R., *Don Bosco*, s. 31.

³⁵ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 197.

Po příchodu do hostince mu řekli, aby se posadil a nemocnému řeknou, že Don Bosco přišel. V přízemí sedělo několik hostů, kteří si chtěli s Boscem vypít sklenici vína. Don Bosco však odmítl. Najednou jej chytli za ramena a nutili ho pít víno. On však skočil ke dveřím a zavolal své chlapce. Poté šli všichni za umírajícím. Umírající jim řekl, že se vyzpovídá až ráno. Poté zjistil, že to byla léčka aby vypil otrávené víno.³⁶

Další špatná událost potkala Bosca jednoho srpnového večera. Uviděl muže, jak stojí s nožem v ruce a křičel: „Chci Dona Bosca!“ Utíkal však za jiným klerikem místo za Donem Boscem. Po chvíli zjistil, že se spletl a začal hledat Dona Bosca. Don Bosco se schoval v domě za mříž. Útočník se choval jako blázen a mříž chtěl rozbít. Don Bosco poslal pro policisty, ale nikdo nepřišel, až pozdě večer. Další den se útočník objevil nedaleko Pinardiho domu. Všiml si toho jeho přítel a zjistil, že útočnickovi bylo zapláceno za vraždu Dona Bosca. Přítel nabídl útočnickovi 160 lir a vše se uklidnilo.³⁷

Přibližně za měsíc po této události zavolali Bosca do domu vedle dívčího útulku. Mělo se jednat o starší osobu, která si přála před smrtí se ještě vyzpovídát. Po dřívějších zkušenostech si Don Bosco vzal s sebou své chlapce. Po příchodu uviděl ženu, která vypadala jako když vydechne naposled. Kolem její postele stálo několik lidí. Stařena žádala, aby se jí jeden z přítomných omluvil. Poté začala zuřivá hádka. Najednou zhasla všechna světla a na hlavu Dona Bosca se sneslo mnoho úderů holí. Zachránila ho židle, kterou si chránil hlavu. S židlí na hlavě utíkal ke dveřím. Naštěstí to odnesl jenom nehet a článek prstu. Cílem tohoto útoku bylo umlčet Dona Bosca, aby přestal hájit katolickou víru v boji proti protestantismu.

Další podobná příhoda se stala se psem Sivákem. Jednoho večera, když se vracel domů úplně sám, spatřil vedle sebe velkého psa. Bylo to zvláštní, ale choval se přátelsky a doprovodil jej až do oratoře. Za mlhavého a deštivého

---

³⁶ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 199-200.

³⁷ Srov. tamtéž, s. 201.

večera se Don Bosco vracel z města. Najednou za sebou uslyšel kroky. Když se ohlédl, uviděl dva muže, kteří šli za ním. Pokusil se jim vyhnout, ale oni jej předešli a hodili na něj plášť. Aby nekřičel, zacpali mu ústa kapesníkem. Tu se najednou objevil pes Sivák, který na oba muže zaútočil a odehnal je. Útočníci utekli a pes doprovodil Dona Bosca domů.³⁸

Od roku 1887 se zdravotní stav Dona Bosca zhoršoval. Téměř již nechodil, pravou ruku měl ochrnutou a už jen polehával. Don Bosco zemřel 31. ledna 1888 ve věku 72 let. Zvony od Panny Marie Pomocnice oznamovaly „zrození v nebi“.

2. června 1929 byl Piem XI. prohlášen za blahoslaveného a 1. dubna 1934 prohlášen za svatého.

1.2 Spiritualita sv. Jana Bosca

Spiritualita vyjadřuje způsob, jakým Don Bosco žil. Byla ovlivněna prostředím, ve kterém Bosco vyrůstal, jeho matkou, ale také sny, které se mu zdály. Velmi silným podnětem lásky k bližnímu se stal sen, ve kterém uviděl chlapce na louce urážející Boha. Chtěl je ztrestat, ale vznešená bytost mu ukázala způsob, jakým má projevovat lásku k Bohu a k bližnímu.³⁹

Spiritualita Dona Bosca byla výjimečná v tom, že vnímal své okolí, vnímal lidi kolem sebe. Nebyl zaměřen jen k Bohu s prioritou snažit se žít svatý život, zároveň však nebyl pohlcen potřebami bližních. Jeho hlavním záměrem byla spása jejich duší. Svou práci založil na modlitbě a sebeobětování a pro spásu duší byl schopen udělat vše. Nešlo mu však jen o duše, vnímal potřebu zlepšit životní podmínky a vzdělání potřebných, a tím umožnil jejich další rozvoj. Otvíral školy, oratoře, domovy pro chlapce a dílny.⁴⁰

Základem osobnosti Dona Bosca byla láska k Bohu. Láska byla hlavním pilířem v jeho spiritualitě. Pomocí ní dokázal s dětmi pracovat a vychovávat je.

---

³⁸ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 204-205.

³⁹ Srov. BOSCO, T.; NANNI, C., *Dej mi duše*, s. 90.

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 92-95.

Lásku k Bohu projevoval nejen slovy, ale hlavně činy. Don Bosco prokazoval všem kolem sebe dobrosrdečnost a laskavost.⁴¹

Lásku prokazoval svým chlapcům zcela přirozeně a od srdce. Jeho lásku všichni kolem něj vnímali. Důraz kladl Don Bosco na modlitbu, která prostupovala celý jeho život. Pod návaem práce se mohlo zdát, že na modlitbu snad ani nemohl mít čas. Opak byl pravdou. Pracoval a zároveň se modlil. Byl neustále ve spojení s Bohem. Vypadalo to, jako kdyby tělo pracovalo a duše se modlila. Jelikož nerozděloval lásku k Bohu a lásku k bližnímu, stala se modlitba modlitbou prosebnou, kterou učil i své hochy. Láska k Bohu a láska k chlapcům se vzájemně prolínaly. Skrze lásku k Bohu mohl milovat chlapce a skrze chlapce miloval Boha. Lásku nerozděloval.⁴²

Spiritualita Dona Bosca se projevovala konkrétní láskou k Bohu a k bližnímu, kdy pozemské hodnoty mu nebyly cizí. Bližního viděl jako existující a žijící bytost, se kterou pracoval. Jeho hlavním úkolem se stala snaha spasit duše. Zajištění potřeb bylo pro něj druhotným úkolem. Upřednostňoval modlitbu a obětování sebe sama, chtěl být pro chlapce vzorem.

Bůh nabízí každému člověku spásu. Pro realizaci této Boží vůle byl Don Bosco schopen obětovat celý svůj život, i kdyby byl v očích lidí považován za blázna. Staral se o lidi, o které neměl nikdo zájem. Hochy, které nacházel na ulici neviděl jako chudáky, kteří nic a nikoho nemají. Byl přesvědčen, že z nich mohou být dobří lidé, dobří křesťané, potřebovali však pomocnou ruku, a proto svůj život zasvětil jejich potřebám a výchově.⁴³ Další jeho zásadou bylo šíření misijního apoštolátu po celém světě a šíření myšlenky spásy. Spásu duší si nepředstavoval jako něco, co přijde samo, ale jako výsledek usilovné práce, která měla v jeho životě velkou důležitost. Uvědomoval si, že změnu v životě chlapců může nastolit jen trpělivým, cílevědomým učením a výchovou. Rozhodně zavrhoval bití či jiné tresty. Byl přesvědčen, že jen usilovnou prací může spasit

---

⁴¹ Srov. BOSCO, T.; NANNI, C., *Dej mi duše*, s. 90-91.

⁴² Srov. tamtéž, s. 98.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 94-96.

člověka. Přirovnával to k hospodáři, který musí nejprve obdělat a zasít, aby posléze mohl sklízet. Jeho každodenní prací bylo zpovídat, kázat, psát a žít s hochy.⁴⁴

Dílo Dona Bosca bylo postaveno na důvěře v Boha a na prosebné modlitbě. Snažil se pomoci lidem, kteří nic neměli, žili v obrovské bídě, dolehla na ně tvrdě průmyslová revoluce. I za těchto podmínek byl schopen vybudovat kongregaci. Při práci s hochy neměl v úmyslu vychovat z nich vzdělance, ale lidi schopné v tomto světě obstát. Nevadilo mu, že do oratoře přicházeli chlapci špinaví a v roztrhaných šatech. Z vlastní zkušenosti byl přesvědčen, že vnější vzhled není překážkou k tomu, aby se mohli přiblížit Bohu. Důležitější bylo pro něj to, že může s Boží pomocí dětem předat vše potřebné k jejich spáse, vždyť právě z těchto chlapců nakonec vychoval své následovníky.

Don Bosco vytvořil novou spiritualitu, postavenou zejména na lásce a oddanosti k Panně Marii, prostotě, modlitbě, poctivé práci a smyslu pro společenství. V chudobě spatřoval kladnou hodnotu, která dokáže ochránit před leností. Na průmyslovou revoluci doplatili hlavně chudí, které hrstka boháčů uvrhla do otroctví. Don Bosco na tuto situaci zareagoval velmi pohotově. Připravil hochy, aby mohli žít v těchto těžkých dobách, dal jim vzdělání, šaty, jídlo, katechismus, nechal je vyučit se řemeslo a postaral se jim o dobré zaměstnavatele.

Don Bosco připomínal svým nástupcům, aby měli na paměti to, že jejich cílem je všestranná péče o chudou a opuštěnou mládež, hlavně v těch zemích, kde neznají pravého Boha. Tam může Boží moc dokázat pravé divy. Když salesián zemře pro spásu duší, kongregace dosáhne vítězství v požehnání, které jim sešle Bůh. Donu Boscovi se podařilo vybudovat obrovské dílo. I přesto, že byl chudý kněz, podařilo se mu vybudovat kongregaci. Byl schopný přiblížit se k lidem a splynout s nimi.⁴⁵

---

⁴⁴ Srov. BOSCO, T.; NANNI, C., *Dej mi duše*, s. 96-97.

⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 100.

1.3 Založení salesiánské společnosti

Mnoho chlapců z oratoří, kteří byli v přítomnosti Dona Bosca, v něm viděli příklad a stali se později sami kněžími. 18. prosince 1859 se Don Bosco odhodlal k důležitému rozhodnutí. Vytvořil řádnou náboženskou kongregaci. Nazval ji po svatém Františku Saleském „salesiáni“. Měla celkem 18 členů. Don Bosco se stal hlavním rektorem, prefektem byl jmenován otec Alasonatti, Michal Rua duchovním správcem, jáhen Angelo Savio pak vykonával spolu s dalšími kleriky funkci poradce.⁴⁶ První řeholní sliby od svých 22 žáků přijal don Bosco 14. května 1862. Téměř deset let nebyla tato kongregace oficiálně schválena. I přes kritické hlasy ze strany církevních představitelů, především turínského arcibiskupa Gastaldiho, nakonec 1. března 1869 došlo k jejímu schválení. Vzniká „Zbožná salesiánská společnost“. Don Bosco začal také vydávat časopis pro mládež a založil Kongregaci řádových sester vychovatelek „Dcery Panny Marie Pomocnice“. Kongregace vznikla 5. srpna 1872. V tento den spolu s deseti dalšími dívkami skládá řádový slib a přijímá řeholní roucho i Marie Mazarellová, která se stává představenou kongregace. Stanovy Salesiánské společnosti byly schváleny v roce 1874 Svatým stolcem. Salesiánská myšlenka si získávala mnoho dobrovolníků, kteří chtěli dát svůj život mládeži. Proto v roce 1876 byla vytvořena, se schválením Svatého stolce, třetí větev Salesiánské společnosti, kterou tvořili dobrovolníci z řad laiků, jejichž hlavním úkolem bylo šíření dobra v úzké spolupráci s biskupy a faráři.⁴⁷

V roce 1872 se Donu Boscovi zdál sen, který měl pro něj velmi dramatický průběh. Ve snu se ocitl v široké pustině se vzdálenými horami. Viděl zde procházet skupinky lidí, kteří vypadali velmi divoce, neměli oblečení, jejich vlasy byly neupravené. Lovili zvěř luky a šípy a jejich kůži používali jako svůj oděv. Poté zahlédl skupiny misionářů, kteří k nim přišli a chtěli jim předat radostnou zvěst evangelia, avšak divoši je zabili. Na základě tohoto snu si Don Bosco uvědomil, že ve světě je ještě mnoho lidí, kteří neměli možnost poznat

---

⁴⁶ Srov. SCHIÉLÉ, R., *Don Bosco*, s. 35.

⁴⁷ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mládí*, s. 224.

Boha a začal uvažovat o způsobu, jakým by myšlenku misíí v daleké zemi mohl uskutečnit.⁴⁸ Již za tři roky poté se dočkal Don Bosco vyslání misionářů do Jižní Ameriky. Prvních deset misionářů bylo vysláno roku 1875 na jih Argentiny. Jejich úkolem bylo pod vedením dona Giovanniho Cagleira šíření křesťanství mezi kmeny divokých indiánů. Posléze roku 1879 přichází první misionáři z řad salesiánů i do Patagonie. Roku 1894 se salesiánští misionáři dostali až na Bororos, kde také vzniklo biskupství. V roce 1924 pokračovala jejich cesta mezi indiány Paraguaye až k Amazonské nížině. Od roku 1911 se činnost salesiánů rozšířila i na africký kontinent, do Konga.⁴⁹

---

⁴⁸ Srov. BOSCO, T., *Don Bosco*, s. 361.

⁴⁹ Srov. BOSCO, D., *Můj život pro mladé*, s. 223-225.

2 Začátek působení salesiánů v Čechách a na Moravě

V roce 1926 se začalo uvažovat o založení salesiánského díla v Čechách a na Moravě. Zvažovalo se o těchto místech: Ostrava, Přerov, nebo Fryšták u Holešova. Nakonec o všem rozhodla skutečnost, při které se sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie stěhovaly zpět do mateřince na Šířavu u Přerova. Ve Fryštáku u Holešova za pomoci pátera Bařky vybudovaly dům pro výchovu dívek. Když si město postavilo svou vlastní školu, stal se dům zbytečný. Na Olomoucké arcibiskupství byla odeslána žádost o zřízení salesiánského domu ve Fryštáku. Vyřizování šlo velmi pomalu. Velkou pomoc v tomto Božím díle prokázal dr. Hynek Dostál, československý konzul v Americe. Při návštěvě Říma, na audienci u kardinála Gasparriho, doporučil české salesiánské dílo. Díky dr. Dostálovi olomoucký arcibiskup uvolnil finanční prostředky na Fryšták. 25. srpna 1926 opustily dívky Fryštácký dům.⁵⁰

2.1 Salesiánský dům ve Fryštáku u Holešova

Od 1. září 1926 začali nastupovat do Fryštáckého domu první chovanci. Od počátku zde panovala přísná chudoba. Nejprve si hoši dva měsíce sami vařili, než byla přijata nová kuchařka. Další peníze se měly vydat na nákup učebnic a židlí. Nakonec přišla záchrana, kdy pan Daněk, který měl odjet na misie, daroval donu Stuchlému 9 000 korun na salesiánské dílo. Přišlo to jako „dar z nebe“. Budova ve Fryštáku byla postavena přibližně pro 90 až 100 hochů a v prvním roce byla naplněna jen z poloviny. Byla zde také gotická kaple a orelská tělocvična. Jediné co chybělo, bylo hřiště, které se později vytvořilo ze zahrady.

Den ve středisku probíhal takto: budíček byl v 6 hodin ráno, následovala ranní hygiena, v 6.30 probíhaly v kapli ranní modlitby a při mši svaté se chlapci modlili růženec, následovalo hodinové ranní studium, snídaně a úklid.

---

⁵⁰ Srov. KRÍŽKOVÁ, M. R., *Knihy víry, naděje a lásky*, s. 20-21.

Od 9 do 12 hodin probíhala výuka, poté byl oběd a rekreace na dvoře spolu s představenými. Odpolední vyučování probíhalo od 14 do 16 hodin. Od 16 do 17 hodin byla pauza na svačinu. Poslední 2,5 hodiny se chlapci věnovali ve studovně samostudiu. Krátké požehnání v kapli bylo v 19.30 hodin, posléze večere a rekreace na chodbách, kterou se vytvářelo to pravé rodinné ovzduší. Následovaly večerní modlitby před mariánských obrazem s požehnáním představeného. Ve 21 hodin se šlo spát. Všechny dny byly protkny upřímnou modlitbou, studiem a prací.⁵¹

Důležitým úkolem dona Stuchlého bylo odevzdat ústav co nejdříve pod ochranu Panny Marie Pomocnice křesťanů. V salesiánských dílnách v Turíně nechal proto don Stuchlý vyrobiť dřevěnou sochu Panny Marie Pomocnice. Datum oficiálního otevření domu bylo stanoveno na neděli 3. června 1928. Slavnost byla spojena se slavností Panny Marie Pomocnice. Přijelo mnoho vzácných hostů. Pan arcibiskup měl mši svatou, posvětil sochu Panny Marie Pomocnice a udělil biřmování 350 mladým. Před odjezdem daroval donu Stuchlému velký dar - poukazy v hodnotě 30 000 korun. Školní rok začal s 85 hochy a ústav byl plný. Naše vláda uzavřela smlouvu s Vatikánem, kdy představený ústavu nesměl být cizinec. Ředitelem fryštáckého ústavu se stal don Stuchlý.⁵²

V ústavu vládla radostná nálada a vroucí zbožnost. Duchovní cvičení probíhaly od Květné neděle do Zeleného čtvrtka. V každém pokoji vyrostl mariánský oltářík, kde hoši před spaním zpívali a měli kázáníčko o Panně Marii. Na svátek Panny Marie Pomocnice si napsali hoši dopisy pro Pannu Marii se svým přáním, které se v podvečer pálily na dvoře. 2. červen 1929 se stal pro všechny salesiány velkým dnem, Don Bosco byl papežem Piem XI. prohlášen za blahoslaveného. Ve Fryštáku se slavilo v ústavní kapli i ve farním kostele.⁵³

---

⁵¹ Srov. KŘÍŽKOVÁ, M. R., *Knihá víry, naděje a lásky*, s. 27.

⁵² Srov. tamtéž, s. 28.

⁵³ Srov. tamtéž, s. 28.

V ústavu zavládla veliká radost, neboť právě Don Bosco byl zakladatelem prvních salesiánských středisek.

Mezi důležité události je potřeba zařadit vydávání Salesiánského věstníku. Redaktorem byl don Stuchlý a první číslo vyšlo 1. ledna 1930. Konec školního roku 1931 byl ve znamení pilné práce. Chovanců bylo stále více, a tak bylo nutné rozšířit prostory, proto byla postavena nová tělocvična, prostorná kaple, vrátnice, divadelní sál, umývárna a ložnice pro 40 hochů. Přístavbu realizoval stavitel Sláma za pomoci místních občanů, kteří při stavbě pomáhali. Do konce září byly práce hotovy.⁵⁴

2.2 Salesiánský dům v Ostravě

Koncem roku 1931 již don Stuchlý přemýšlel o otevření Salesiánského střediska v Ostravě. Těsně po svátku Neposkvrněné Panny Marie, roku 1932, se don Stuchlý společně s inspektorem Wallandem rozjeli do Ostravy, aby zjistili situaci, zda je možné stavět na místě, které předem zvolili. Potíž byla v tom, že místo, kde měla stavba stát, bylo poddolované a doly žádaly záruku proti škodě. V neděli 14. května 1932 se vyjíždělo z Fryštáku do Ostravy na schůzi salesiánského díla. V katolickém domě Blaník se rozhodlo, že se v Ostravě Salesiánský ústav stavět bude. Od této chvíle dostala stavba rychlý spád. Doly povolily stavbu ústavu v části Ostravy, mezi Hlubinou a Šalamounou, musel se však vyřešit důležitý problém, kdo se stane majitelem ústavu. V té době nebyla salesiánská společnost v ČSR právně uznaná, proto byl ustaven Spolek salesiánských spolupracovníků, který byl postaven na důvěře. Předsedou byl arcibiskup Prečan a místopředsedou don Stuchlý. Stavební práce se rozběhly. Pro stavbu byla vybrána stavební firma Nekvasil z Moravské Ostravy.⁵⁵

1. dubna 1934 byl otec Don Bosco prohlášen papežem Piem XI. za svatého. Byl to nejslavnější den v dějinách salesiánů. 17. června 1934 se konala slavnost

---

⁵⁴ Srov. KŘÍŽKOVÁ, M. R., *Knihy víry, naděje a lásky*, s. 32.

⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 35.

svěcení základního kamene salesiánského ústavu v Ostravě, který byl již druhým českým ústavem. Tímto činem byla dána velká pocta zakladateli salesiánů, svatému Donu Boscovi. Na této slavnosti se sešlo více než 20 tisíc lidí. Svátostné požehnání udělil pan arcibiskup Prečan. Slavnost svěcení získala salesiánskému dílu velké sympatie.

Další otázkou bylo, kdo se stane ředitelem Střediska v Ostravě. Nakonec bylo rozhodnuto, stane se jím don Stuchlý, který přejde z Fryštáku do Ostravy. Stavba v Ostravě byla zkolaudována 7. listopadu 1934. V novém ostravském ústavu zahájila svou činnost oratoř, kterou navštěvovalo 300 ostravských chlapců. Výhodou bylo, že se salesiáni drželi daleko od politiky, což bylo sympaticky přijato místním obyvatelstvem. Kvůli rozrůstajícímu se počtu mládeže i dospělých navštěvujících oratoř, kapacita oratoře a kaple již nestačila, bylo nutné přikročit k další stavbě. Stavby kostela se ujala firma Nekvasil, stejně jako při stavbě oratoře. Kopat se začalo 31. prosince 1935. Kostel byl postaven pracovníky Vítkovických železáren. Vzhledem k poddolovanému území byl kostel postaven z unikátní ocelové konstrukce. Základní kámen posvětil arcibiskup Prečan dne 6. června 1936. Stavba kostela svatého Josefa trvala necelé dva roky, úpravu interiéru kostela provedl akademický malíř prof. Jan Obšil. Na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie dne 8. prosince 1937 byla provedena benedikce donem Stuchlým.⁵⁶

2.3 Salesiánské středisko v Ostravě po roce 1937

Rok 1939 znamenal pro salesiány nástup zlých časů. Po přepadení Československa Hitlerem, 15. března 1939, bylo jasné, že pro salesiány to nebude znamenat nic dobrého. V republice se budovala další salesiánská centra a Ostravský ústav byl v této době zaplněn salesiánskými novici ze Slovenska.

V únoru 1942 zasáhla těžce salesiány válka pokračující Evropou. Němci zabrali větší část salesiánského ústavu v Ostravě a zřídili v něm nemocnici.

---

⁵⁶ Srov. KRÍŽKOVÁ, M. R., *Knihy víry, naděje a lásky*, s. 38-39.

Salesiánům muselo stačit jen pár místností a divadelní sál se šatnou. Po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha v květnu 1942 byla německými vojáky provedena důkladná prohlídka salesiánského ústavu. Naštěstí nevznikl důvod k zatýkání kněží a k uzavření ústavu.⁵⁷

Po válce se středisko stalo domovem pro učně a studenty. Začátkem roku 1948 zde vznikla dechová kapela. V této době byl ředitelem páter Václav Mrtvý. V roce 1948 se k moci v Československu dostal komunistický režim, který katolickou církev pokládal za svého nepřítele. Rok 1950 znamenal pro řadu řeholníků uvěznění do koncentračních klášterů. Jednalo se o 2 192 řeholníků všech řádů. V noci z 13. na 14. dubna byli na rozkaz Rudolfa Slánského zatčeni řeholníci v akci s krycím názvem „Akce K“. Komunistický režim chtěl církev umlčet, a proto ředitele salesiánských domů uvěznili v Želivě a ostatní salesiány v Oseku. Záměrem komunistů byl rozpad salesiánské kongregace. K rozpadu však nikdy nedošlo. Mnoho řeholníků, zvláště kleriky a novice, odváželi komunisté do sběrných táborů na různá pracoviště. Některým kněžím se však podařilo této internaci uniknout a začaly se tvořit malé salesiánské komunity.⁵⁸

Páter Jaroslav Lang vzpomínal na útlum činnosti v jiných městech, ale podle jeho slov: „V Ostravě se jelo, jako by se nechumelilo.“⁵⁹ Ačkoliv byl ústav zabrán, kostel sv. Josefa zůstal v provozu. V té době se starali o náboženskou výchovu, liturgii, zpěv, divadlo a společné výlety do okolí Ostravy. Ostravské středisko bylo v letech 1950 - 1958 jedinou salesiánskou oratoří v republice. V průběhu prázdnin poskytovali salesiáni ostravským dětem pobyt na čerstvém vzduchu ve vsi Pitárné u Třemešné ve Slezsku.⁶⁰

Ve druhé polovině padesátých let proběhlo další zatýkání salesiánských kněží. Většina byla propuštěna do roku 1960. Salesiáni se začali scházet v soukromí, kde probíhalo studium teologie a tajná svěcení. Spolupráce se

---

⁵⁷ Srov. SALESIÁNI DONA BOSKA V OSTRAVĚ, *70 let salesiánského díla na Ostravsku*, s. 7-8.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 9.

⁵⁹ Tamtéž, s. 10.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 10.

zahraničím byla možná až po roce 1968. Prostřednictvím laiků bylo pořádáno dvakrát za měsíc náboženské vzdělávání mládeže. Laici přednášeli pod věroučným dohledem salesiánských kněží.⁶¹ Přednášky pokračovaly až do roku 1973, kdy komunistický režim uzavřel kostel sv. Josefa. Záminkou pro jeho uzavření byly potřeby armády. Kostel byl přestavěn nejprve na tělocvičnu, poté na vojenský archiv. Salesiánské společenství v Ostravě však stále žilo. Pořádaly se zájezdy a setkávaly se rodiny s dětmi. Novým způsobem práce s mladými lidmi byly tzv. „chaloupky“. Byly to týdenní pobyty chlapců a děvčat v Malenovicích, na Ostravici, Pstruží atd. Tyto akce organizoval páter Jaroslav Lank a páter Karel Herbst.⁶²

Od roku 1976 byli do řad spolupracovníků organizovaných podle nových stanov sdružení zapojováni i laici. Většina dobrovolníků vzešla z manželských párů, kteří navštěvovali salesiánské středisko již v dětství. Podíleli se především na organizování „chaloupek“, při výchově mládeže a zapojovali se do práce ve farnostech. Další důležitou skupinou lidí byli žáci a žákyně Dona Bosca, kteří pracovali v jeho duchu a měli své sdružení.⁶³

I v 80. letech docházelo k zásahům proti osobám v nelegální církvi. V červenci 1985 se konala velká manifestace víry za účasti statisíců lidí na Velehradě. Byl zde vyjádřen protest věřících proti účasti vládních představitelů komunistické strany, neboť z pohledu věřících byla tato účast falešná. Manifestaci víry moderoval salesián páter Jan Komárek.⁶⁴

Roku 1988 se stala významnou událostí oslava 100. výročí smrti Dona Bosca, zároveň bylo vyhlášeno Desetiletí duchovní obnovy národa. Byla sepsána petice za změnu vztahů mezi církví a státem, kterou podepsalo asi půl miliónu občanů. V dalším roce vychází salesiánský časopis „Čtení do krosny“. V první polovině listopadu 1989 byla svatořečena Anežka Přemyslovna. Její kanonizace

---

⁶¹ Srov. SALESIÁNI DONA BOSKA V OSTRAVĚ, *70 let salesiánského díla na Ostravsku*, s. 10.

⁶² Srov. tamtéž, s. 12.

⁶³ Srov. tamtéž, s. 14.

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 15.

se stala předzvěstí pádu komunistického režimu, který se 17. listopadu definitivně zhroutil.⁶⁵

2.4 Obnovení ústavu a chrámu od roku 1990 do současnosti

Salesiánský inspektor páter Ladislav Vik v roce 1990 oznámil, že kongregace existuje již zcela legálně. Salesiánský ústav opouštěli vojáci velmi pomalu až do roku 1995. Kostel byl navrácen do majetku salesiánů v roce 1990. Práce na rekonstrukci kostela do původního stavu prováděli především dobrovolníci. 8. prosince 1990 byl kostel sv. Josefa slavnostně otevřen. I přes pomalý odchod vojenské posádky v letech 1991 – 1995, se oratoř rozvíjela. Sloužila převážně romské mládeži. Díky velkému množství romských rodin na Ostravsku a potřebě jim pomoci, získala tímto ostravská oratoř určité specifikum. V tuto dobu vedl středisko páter Ing. Jaroslav Němec.⁶⁶

Činnost oratoře se neustále zkvalitňovala. Vzniklo velké množství zájmových kroužků pro chlapce i děvčata. Jednou týdně, ve čtvrtek v 18 hodin, probíhala mše svatá určená pro mládež. Po ukončení následovala příprava na svátosti a biřmování. Unikátním nápadem bylo založení cikánské kapely. Pro zdraví dětí byly pořádány víkendové pobyty v přírodě v Beskydech a Jeseníkách.

Od roku 1995 vedl ostravskou oratoř páter Jan Gacík. Kolem kostela sv. Josefa vzniklo mnoho společenských akcí, mezi něž patřily přednášky, modlitební setkání, koncerty, adorace a další. Důležitou iniciativou ostravských salesiánů pod vedením pátera Leoše Ryšky bylo sdružení pro tvorbu křesťanských programů pod názvem „Telepace“. Tyto pořady byly vysílány v Křesťanském magazínu České televize.⁶⁷

---

⁶⁵ Srov. SALESIÁNI DONA BOSKA V OSTRAVĚ, *70 let salesiánského díla na Ostravsku*, s. 15.

⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 16.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 18.

V současné době je ředitelem salesiánské komunity a Domova Dona Bosca páter František Blaha. Ostravská komunita sdružuje celkem 13 salesiánů, z toho 12 kněží a 1 koadjuktora.⁶⁸

---

⁶⁸ Srov. *Salesiáni Ostrava* [online]. [cit. 1. dubna 2012]. Dostupné z WWW: <<http://ostrava.sdb.cz/salesiani/>>.

3 Romská kultura

Často si klademe otázku, proč jsou Romové odlišní od naší populace. Romové jsou jiní. Na počátku všech konfliktů je především nepochopení. Chceme-li Romům porozumět, musíme znát jejich historii a pochopit ji.

3.1 Původ Romů

Skutečný původ Romů je velmi obtížné zjistit. První písemné prameny pocházejí od lidí, kteří se nacházeli mimo společenství Romů a mohou být negativně ovlivněny vzhledem ke vztahu k romskému etniku. Z tohoto důvodu nemohou být brány jako věrohodné.⁶⁹

Skutečnou historii zjistíme ze studia jejich jazyka. Romština nebyla jednotným jazykem. V romském jazyce najdeme i slova z jiných jazyků. Tato slova pocházejí z řečtiny, rumunštiny a ze slovanských jazyků. Po tisíciletém vývoji romského jazyka do dnešní doby neexistuje žádná standardní podoba romštiny. Romský jazyk má však velké množství dialektů, které si jsou často navzájem nesrozumitelné.

Byly vypracovány 3 studie romštiny, které porovnávají tento jazyk ve třech odlehlých zemích Evropy. První studie z roku 1870 byla vydána v Cařihradě a jejím autorem je Alexander Paspaty. Její název zní „Études sur les Tchinghamianée“. Paspaty shromažďoval materiál v okolí Cařihradu a v evropské části osmanské říše. Romský jazyk studoval přímo mezi Romy a postupně se stal jejich soucitným přítelem. Tento romský dialekt nazval „řecká romština“. Druhá studie je z roku 1926 a jejím autorem je John Sampson. Její název zní „The dialect of the Gypsies of wales“. Jeho studie obsahovala materiál, který shromáždil za 30 let bádání. Zaznamenal romský dialekt z okolí Walesu, který Romové zdědili po předcích a patřil mezi nejčistější dialekt v Anglii. Toto

---

⁶⁹ Srov. FRASER, A., *Cikáni*, s. 12.

společenství patří mezi nejstarší, které se usídlilo v jedné zemi.⁷⁰ Třetí studie je z roku 1963 a jejími autory jsou Švédové O. Gjerdman a E. Ljungberg. Její název zní „The language of the Swedish Coppersmith Gipsy Johan Dimitri Taikon“. V této studii se autoři zabývali dialektem kalderašských Romů. Jedná se o skupinu oláských Romů, kteří přišli do Švédska z Balkánu a z ruských a maďarských stepí.⁷¹ Na těchto třech studiích, které se věnují každá jinému dialektu, lze nejlépe osvětlit původ jazyka, jehož kořeny nalezneme u všech studií v Indii.

Téměř před 200 lety bylo zjištěno, že romský jazyk pochází z Indie. Toto zjištění vycházelo z velké podobnosti slovní zásoby romštiny a indických jazyků. Ve 20. století převládly dvě vědecké hypotézy. Na jedné straně stáli obhájci severozápadního nebo dardského původu romštiny, v jejichž čele stál John Sampson. Druhá skupina zastoupená Ralphem Turnerem tvrdila, že romština patřila do skupiny dnes představované hindštinou. Ralph Turner potvrdil, že romština vykazuje fonologické a lexikální rysy dardského a severozápadního původu, ale tvrdí, že byly přejaty později, před rokem 250 př. n. l. v důsledku stěhování směrem na severozápad. Turnerovy důkazy vypadaly přesvědčivě a jeho názory byly v následujících studiích o Romech citovány nebo přijímány jako samozřejmost.⁷²

Podle legendy pozval perský panovník skupinu Romů k obveselení svých poddaných. Do Evropy se dostali přes Balkán, kde je začali nazývat „Cikáni“ podle řeckého ATHIGANOI (sekta, která se zabývala věštěním).

---

⁷⁰ Srov. FRASER, A., *Cikáni*, s. 14.

⁷¹ Srov. tamtéž, s. 14.

⁷² Srov. tamtéž, s. 22.

3.2 Historické kořeny a současný stav romské kultury

Základ naší kultury je postaven na antické vzdělanosti a je ovlivněna křesťanstvím a judaismem. Tradice našich předků byly nahrazeny soustavou škol a univerzit, které tvoří základ vzdělanosti. U Romů je to jinak. Veškeré vědění bylo předáváno v tradici, včetně řemesel. Až po roce 1945 byla pro romské děti zavedena pravidelná školní docházka. Pokud budeme chtít porozumět Romům, musíme se seznámit s jejich tradicemi, které donedávna určovaly směr jejich života.

Kořeny Romů se nacházejí v Indii. Indie je velmi úrodná země. Během jednoho roku jsou v Indii tři sklizně. Příroda je tak štědrá, že není nutno vynakládat úsilí na to, aby člověk přežil. Teplo, vlhko, prudké změny klimatu. Všechno se rychle kazí a rozpadá. Dům, který je postaven z palmového listí vydrží sotva rok. Tohle však nevádí, neboť všeho je dostatek. Cokoliv je těžké uchovat, ale není toho potřeba. A pro život v Indii přece stačí tak málo. Díky teplému klimatu není potřeba zděný dům, teplý oděv či kvalitní obuv. Národnost či příslušnost k jazykové skupině má malý význam. Velká důležitost je kladena na příslušnost k určité kasty. Kasta určuje, kde bude její příslušník žít, s kým se bude stýkat, jaký druh oblečení bude používat a jakým způsobem se účastní náboženského života. Každá kasta má svoje zákony, které se vztahují pouze na členy té určité kasty. Co se týká náboženství, každý praktikuje své náboženství podle své kasty a o ostatní se nestará.⁷³

Současná indická vesnice se vlastně vůbec neliší od romských osad, které vznikly především na Slovensku. Jediným rozdílem je zesílení izolace domů, která se používá z důvodu nižších teplot zde v Evropě. Lidé z oblasti tropů, kde patří také Indie, chodí do svých domů pouze spát a po zbytek dne se zdržují venku. Často i u nás vidíme, jak se Romové shromažďují před svými domy, protože venku se cítí lépe.

---

⁷³ Srov. SEKYT, V., *Práce s romskou mládeží (odborný seminář)*, s. 8-9.

V Indii se díky horku, vlhku a hmyzu veškeré potraviny musí již po několika hodinách po uvaření z hygienických důvodů vyhodit. Proto i u nás Romové vyhazují jídlo, nedávají jej do ledničky a nepřihřívají si je.⁷⁴

Kočovník kočuje, dnes je tady, zítra jinde. Nemusí si dělat dobrou pověst, stačí udělat dojem. Není pro něj důležité, když zklame ty, kteří mu důvěřují. Dobrou pověst potřebuje mezi těmi, s nimiž putuje. Romové, kteří žijí v našich zemích, již více jak 200 let nekočují. Kočovní tradice se u Romů projevují ochotou se stěhovat a nelpět na místě, kde zrovna žijí. Romové žijí jen pro dnešek.⁷⁵

Pro Inda znamená velké štěstí mít mnoho dětí a stejně to vnímá i evropský Rom. Vzhledem k vysoké dětské úmrtnosti bylo velké množství dětí důvodem k zachování rodu. I když to tak na první pohled nevypadá, tak i přes šarvátky je romská rodina navenek jednotná. V romské rodině se udržuje především úcta ke starším a pěstuje se podřizování ve skupině. Romové jsou stále více podobní indickým kočovným řemeslníkům než nám Evropanům, i když už zde žijí dlouhou dobu. Podle názoru historiků je nejrozšířenější názor, že Romové pocházejí z Indie. Z Indie putují přes Mezopotámii na Blízký východ, přes Turecko. V Turecku setrvali přibližně 3 století. Toto období jim velmi pomohlo k tomu, aby se mohli přizpůsobit evropskému prostředí. Z Turecka putovali přes Balkán, Řecko a dále do střední Evropy. Ve střední Evropě byli Romové již od 15. století v hojném počtu.

Obyvatelstvo je zprvu přirovnává k Tatarům. Romové se nejprve představovali jako mírumilovní křesťané. Časem se však přidala nelibost místního obyvatelstva, neboť si všimli, že se Romové zabývají magií a věštěním. Dalším problémem bylo, že kde se Romové zdržovali, tam se začaly ztrácet věci. Na základě těchto informací byly vydávány dekrety, které umožňovaly Romy

---

⁷⁴ Srov. SEKYT, V., *Práce s romskou mládeží (odborný seminář)*, s. 7.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 8.

vyhostit ze země nebo je beztrestně zabíjet. Jelikož tyto dekrety vydaly téměř všechny země ve střední Evropě, Romové se neměli kam uchýlit.⁷⁶

Pronásledování Romů v Evropě bylo ukončeno za vlády Marie Terezie. Od roku 1918 žilo v ČSR přibližně 100 000 Romů. Byli oficiálně uznanou národnostní menšinou. Snaha o přizpůsobení Romů se projevila v zákoně č. 117 z roku 1927 „O potulných cikánech“, který měl za úkol zavést evidenci potulných Romů. Romové, kteří chtěli kočovat, měli povinnost vyřídit si kočovnický list a dostali také cikánskou legitimaci. V roce 1939 bylo protektorátním příkazem ministerstva vnitra vydáno nařízení, aby se do dvou měsíců usadili a přestali kočovat. Kdo neuposlechl, šel do kárného pracovního tábora. Pro Romy byly určeny dva tábory. Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu.⁷⁷

Období 2. světové války bylo pro Romy likvidační. V době před 2. světovou válkou žilo na území Čech a Moravy přibližně 8 000 Romů. Druhou světovou válku přežilo sotva 1 000 Romů. Po 2. světové válce se Romové stěhují z romských osad na Slovensku za prací do Čech.⁷⁸

V 50. letech vnímá komunistický režim Romy jako problém. Vydává zákon, který omezuje Romy v jejich kočovném životě, pod trestem odnětí svobody až na 3 roky. Byly použity i drsnější metody. Tehdejší veřejná bezpečnost během nočních akcí uřezávala na maringotkách kočujících Romů kola a koně, které je tahali, buď stříleli nebo odvedli. Mnoho Romů nevydrželo tento nátlak ze strany státu a odstěhovalo se do bytů poskytnutých státem.⁷⁹

Komunistická strana Československa v roce 1965 dala za úkol zničit všechny romské osady a jejich obyvatele přestěhovat. Byl vydán příkaz, že v žádné obci nesmí překročit počty romského obyvatelstva 5 % populace.

---

⁷⁶ Srov. PELLAROVÁ, I., *Romský svět : Romové v česko-slovenském kontextu včera a dnes*, s. 8.

⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 8.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 10.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 11.

V 70. - 80. letech 20. století v zájmu likvidace cikánského problému jsou Romové stěhováni do určitých oblastí bez ohledu na jejich zvyky, etnické problémy a hlavně proti jejich vůli. Byly to např. určité části Ostravy, např. Přívoz nebo sídliště Chánov v katastru města Most. V té době bylo zvykem dávat romské děti na základě pochybných testů do zvláštních škol. Tímto krokem je ukončeno jejich vzdělávání s nemožností se dostat dále na studia střední nebo vysoké školy. Často také docházelo ke sterilizacím romských žen bez jejich vědomí a za pozhelnání vyhlášek Ministerstva zdravotnictví.⁸⁰

V současné době žije v České republice přibližně 300 000 Romů. Vyznačují se především těmito negativními rysy: závislost na drogách a alkoholu, bydlení na levných ubytovnách, špatná úroveň bydlení, zadluženost a rostoucí počet psychických poruch u dětí a mládeže. Velké množství Romů má stále více problémů, které se kupí a neumějí je řešit. Dostávají se do těžkých životních situací.

3.3 Romská náboženská kultura

Původní romské náboženství je protkáno nejvíce bílou i černou magií a pověrami. Romové mají strach z mrtvých, k duchům mají velkou úctu a nazývají je tzv. „muly“. Rozdělují je na dobré muly a zlé muly. Mezi dobré muly patří duchové nejbližších příbuzných, kteří přichází pomoci s dobrou radou. Zlými mulami se stávají duchové gadžů, kteří zemřeli nepřirozenou smrtí. Zjevují se většinou o půlnoci nebo v den výročí smrti. Velkou měrou je mezi Romy používáno zaklínání, kdy prostřednictvím zaklínací formule „kaštende barende“ je duch seslán na neživý předmět a tím je zamezeno, aby škodil. Bývá to dřevo nebo kamení.⁸¹

Jejich vztah k Bohu je osobitý. Přijímají Ho jako osobu, která je ochraňuje a rozhoduje o jejich každodenním životě. Romové jej nazývají „Del“, „Dyl“ nebo

---

⁸⁰ Srov. PELLAROVÁ, I., *Romský svět : Romové v česko-slovenském kontextu včera a dnes*, s. 12.

⁸¹ Srov. BAKALÁŘ, P., *Psychologie Romů*, s. 141.

zdrobněle „Deloro“. S Bohem mají specifický osobní vztah, a proto nechápu nutnost faráře jako prostředníka. Vyhledávají jej pouze při křtu svých dětí a při pohřbu zesnulých.

Pro Romy je důležité církevně posvětit začátek a konec života. Po smrti, ještě před pohřbem, se provádí tzv. „vartování u mrtvého“, kdy se sejde široká rodina a přátelé v prázdné místnosti okolo otevřené rakve s nebožtíkem. Věří tomu, že mrtvý je ještě mezi nimi, proto nesmí plakat, ale zpívají veselé písně a povídají si radostné příběhy ze života mrtvého a popíjejí alkohol. Romové věří, že by se mrtvý mohl vracet na tento svět, proto se snaží náležitě vyprovodit zemřelého, aby se již nevracel. Do rakve je oblečen v nových šatech a je ozdoben zlatými šperky. Vkládají zde také alkohol, peníze, cigarety a svaté obrázky. Není výjimkou, kdy zemřelému přidají i jeho nejoblíbenější věc, např. houslistovi jeho housle. Pozůstalí nosí černé oblečení, neúčastní se oslav a rok drží smutek za zemřelého. Olaští Romové odmítají pitvu. Pohřbu se Romové účastní ve velkém počtu, často se zpívá a hraje. Nad otevřeným hrobem se velmi pláče, aby přítomné nikdo nemohl podezírat, že nebožtíka neměli rádi a nezáleželo jim na něm. Vždy pohřbívají do země. Romové mají strach nejen z ducha mrtvého, ale i ze hřbitova. Za rok po smrti se sejde celá rodina u jeho hrobu. Muži zde připíjejí, převážně vodkou, na čest a vzpomínku zesnulého a promlouvají s jeho duší.

Magické myšlení a pověry jsou přítomny i při ochraně novorozenců. Těhotná žena se nesmí dívat na nic ošklivého, dokonce se jí zakazují i filmy o zvířatech a thrillery. Velmi důležitý je pro ně křest dítěte. Bez křtu mu hrozí nebezpečí, že by novorozence zlá bytost vyměnila. K ochraně před nečistou bytostí používají různé předměty jako např. nůžky, mýdlo, růženec, modlitební knížku, zrcadlo apod. Dítě může být i uhranuté, kdy se projevuje jako nepokojné - pláče, nespí a odmítá jídlo. Na zrušení uhranutí musí každý Rom při pohledu na dítě třikrát odplivnout a požehnat dítěti. Nejčastěji se na ochranu dítěte používá červená stužka uvázaná na zápěstí dítěte, kterou nosí celé své dětství. Pokud dítěti ani tyto praktiky nepomohou, je nucena matka provést „jagalo paňi, harčiči“. Do hrnečku s vodou se vhadzují žhavé uhlíky a s touto vodou se pak

potírá dítě nebo nad hlavičkou dítěte drží nádobu s vodou, do které se vhodí roztavený hliník. Symbolika vody a ohně slouží jako prostředek magické očisty.⁸²

Nejčastěji se Romové hlásí k náboženství, které je ovlivněno místem, ve kterém žijí. V našich podmínkách se jedná především o římskokatolické náboženství. Dochází ke splynutí původního romského náboženství s náboženstvím převládajícím ve společnosti, ve které žijí.

3.4 Psychologie romských dětí

Většina Romů vnímá školu jako instituci, která má spíše donucovací charakter. Mnoho se jich dostávalo do konfliktu s učiteli a žáky, a proto byli označováni jako „problémoví žáci“. Romové nechápou vzdělání jako hodnotu, spíše jako nutné zlo, a proto své děti nevedou k učení.⁸³

Dnes jsme svědky nevídaného jevu. Romové studují na středních a vysokých školách. Tolik studujících Romů, jako je v dnešní době, ještě nikdy nebylo. U Romů je totiž v žebříčku hodnot na prvním místě rodina, zdraví a štěstí. Vědí, že je dobré být vzdělaným člověkem jako například lékařem, učitelem atd., cesta k dosažení vzdělání však není lehká. K tomuto cíli je potřeba podávat dobré výkony ve škole a také ji pravidelně navštěvovat.

Romské dítě je stále s někým v kontaktu. Nestává se, že by zůstalo samo. Je o něj neustále pečováno například formou hry, zpěvu, tance nebo dalších aktivit. Tímto romské dítě vnímá, že je milované. Romské děti nemají v ničem řád. Ráno vstanou jakmile se vyspí, nejedí ve stanovenou hodinu, ale až když mají hlad, večer chodí spát jakmile jsou unavené, může to být i o půlnoci. Romské děti nejsou zvyklé děkovat. Mezi Romy se přirozeně rozdává, nemusí se o nic prosit. Romské dítě se učí samočinně. Učí se tím, že pozoruje okolí a vnímá to,

---

⁸² Srov. *CZECHKID : Spiritualita Romů v České republice* [online]. [cit. 12. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechkid.cz/si1340.html>>.

⁸³ Srov. PAPE, I., *Jak pracovat s romskými žáky*, s. 13.

co dělají druzí. Také se aktivně účastní rozhodování v rodinných záležitostech. Romové důležité věci nikdy neřeší samostatně, ale rozhodování se účastní celá rodina včetně dětí a každý se vyjádří. Téměř vše dělají společně. Tímto vzniká ve škole problém, protože romské děti nejsou schopny pracovat v hodinách samostatně, tato práce je úplně vyvádí z míry.⁸⁴

Děti jsou již v raném věku vtahovány do rozhodování a do záležitosti dospělých, z toho důvodu také předčasně dozrávají. Psychologové to nazývají jako „nezdravou zátěž“. O děti se stará především matka nebo babička ve společné domácnosti. Muži se podílejí na výchově jen málo, spíše jen rozhodují a zaujímají kontrolní funkci. Zvláštní postavení v rodině má nejstarší sestra, její povinností je starost o mladší sourozence, které doprovází do školy, připravuje jim svačiny, řeší spory se spolužáky a funguje jako prostředník mezi učiteli mladších sourozenců a rodiči. Tyto starší sestry představují funkci náhradní matky, starají se o domácnost, vaření, úklid. Mnoho povinností způsobí, že nemají čas na přípravu do školy, což často vede k jejich celkové vyčerpanosti.

Problémem romských dětí ve škole bývá nejčastěji jazyková bariéra. Aby se dítě dostalo na jistý stupeň úrovně jazyka závisí na množství informací, které mu poskytne jeho sociální prostředí. Největší množství informací mu poskytuje matka. Matka reaguje na dítě verbálně, ale také dotekem a pohledem. Když začíná dítě mluvit, rodiče jej za to chválí a později opravují jeho jazykové chyby. Většina romských dětí přichází do základní školy a hovoří romsky i česky. Častým jevem je, že ani jeden jazyk neovládají dobře. Tímto zaostávají za ostatními dětmi, protože mnoho romských rodičů učí své děti česky tak, jak češtinu ovládají. Tato čeština je ale romská. Specifický název pro tuto češtinu je romský etnolekt. Je to čeština, která je poznamenána romskou výslovností, do které se přenášejí hloubkové struktury původního romského jazyka. Jedná se o romské gramatické modely vyjádřené českými výrazovými prostředky.⁸⁵

---

⁸⁴ Srov. PAPE, I., *Jak pracovat s romskými žáky*, s. 17.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 25.

V dnešní době učitelé v mateřských školách a na prvních stupních základních škol dodržují pedagogické zásady tím, že postupují od věcí známých k neznámým. Učitelé hovoří tak, aby jim děti rozuměly. Nová slova, která neznají, se jim vysvětlují. O činnostech, které děti provádějí, se později hovoří. Při přechodu z prvního na druhý stupeň základní školy část činnosti mizí. Dítě je závislé pouze na tom, co řekne učitel. Záleží na něm kolik informací získá a zda jim také rozumí. Často se stává, že nerozumí klíčovým slovům a přichází tak o celé pasáže učiva. Je velmi vhodné dotazovat se jich přesně na konkrétní věci. Pokud jdeme do hloubky a zeptáme se na význam jednotlivých slov, často spojí slova s jiným výrazem nebo je nedokáží vysvětlit. Jestliže dítě ve škole poslouchá jazyk, kterému dokonale nerozumí, nestačí ho duševně zpracovávat a brzy se unaví. Tato únava směřuje k tzv. „vypínání“. Vypínání se projevuje tím, že dítě je duchem nepřítomné. Většinou si kreslí, baví se, píše psaníčka atd. Jedná se o dětský obranný mechanismus.

Neznalost českého jazyka patří mezi nejzávažnější problémy ve vzdělávání romských žáků. Je potřeba vytvořit výcvikové programy na rozvoj českého jazyka, neboť žáci ani jejich rodiče nejsou schopni tento problém vyřešit. Realizace těchto problémů začíná již od mateřských škol a pokračuje po celou dobu školní docházky. V těchto programech mají nezastupitelnou úlohu dvojjazyční pedagogičtí asistenti, kteří hovoří romsky.⁸⁶

Učitel, který přichází do styku s romskými žáky se dostává často do takových situací, na které není pedagogicky připraven. Učitel by neměl chtít romské dítě změnit, ale spíše se ho naučit chápat. Pro dítě je stresující, jestliže za chování, které rodina podporuje, je ve škole napomínáno nebo trestáno.

Romština nemá ve svém jazyce žádné slovo, kterým se dá přeložit slovo „prosím“. To může vyvolat dojem, že Romové jsou nezdvořilí. V romských rodinách je zvykem za jídlo a materiální věci neděkovat. Děkování se nahrazuje chválou.

---

⁸⁶ Srov. PAPE, I., *Jak pracovat s romskými žáky*, s. 26.

K zefektivnění vzdělávání romských žáků je potřeba zavedení funkce pedagogického asistenta. Asistent se stává pro romské žáky vzorem. Pokud je vybrán pro tuto funkci vhodný člověk, dochází k mnoha pozitivním reakcím. Zlepšuje se komunikace s romskými rodiči, žáci zlepšují svou školní docházku a kázeň v hodinách a více se účastní i mimoškolních aktivit. Velkou výhodou asistentů je jejich schopnost hrát na hudební nástroje a mít sportovní nadání. Díky těmto schopnostem dokáží asistenti zapojit a organizovat většinu romských chlapců. Většinou vznikají romské kapely a sportovní kroužky.⁸⁷

V posledních letech organizují některá občanská sdružení a neziskové organizace doučování romských dětí. Neexistuje žádné romské sdružení, které by nemělo projekt „doučování“. V praxi bylo zjištěno, že doučování, které bylo spojeno s klubovou nebo zájmovou činností, bylo pro děti zajímavé a rády se zúčastňovaly.

Práce v romských třídách je velmi náročná a frustrující. U pedagogů se projevují pocity neúspěchu, neboť nevidí pozitivní výsledky své práce. Školy, do kterých chodí větší procento romských žáků, jsou ostatními vnímány jako školy druhé kategorie. Častým jevem je, že otcové žáků jsou gambleři a matky jsou drogově závislé. Mnohdy jsou rodiče problémovější než jejich děti navštěvující školu. Tyto zkušenosti vedou k otázce, zda má práce pedagogů nějaký smysl. Myslím si, že z dlouhodobého hlediska má tato práce smysl, dokazují to počty romských dětí, které studují na středních a vysokých školách.⁸⁸

---

⁸⁷ Srov. PAPE, I., *Jak pracovat s romskými žáky*, s. 33.

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 49.

4 Specifikace romské pastorace

„Pastorace je působení církve z inspirace evangelia jak interní – tím je rozuměna pastorace věřících v užším slova smyslu, tak externí – tím je míněna jak péče o obecné blaho, tak péče o ty, kdo stojí na okraji církve.“⁸⁹

4.1 Preventivní systém Dona Bosca při pastoraci Romů

Salesiánský výchovný styl se vyznačuje především rodinnou atmosférou a laskavostí. V trojici principů, ke kterým náleží laskavost, rozum a náboženství, má laskavost prvenství. *Laskavost* směřuje k hledání bodu v člověku, který je přístupný pro dobro a je důležitý pro změnu jeho osoby. Laskavá výchova je založená na přijetí člověka takového, jaký ve skutečnosti je. Cílem této výchovy je ukázat člověku, že je milovaný.⁹⁰

Dalším výchovným prostředkem je *asistence*. Vychovatel je účasten u veškerých aktivit. Pohybuje se mezi mladými, je dynamický a aktivní. Vede celou skupinu. Smyslem jeho práce je interaktivně reagovat na situaci ve skupině, kdy dává volný průběh tvořivosti a spontánnosti mladých. Usměňuje je a posiluje, dává jim prostor k tomu, aby se mohli rozvíjet a svou přítomností je pro ně příkladem. Musí však mít nad situací kontrolu.

Důležitým aspektem při práci s mládeží je prevence před nežádoucími negativními jevy, kterým je potřeba se vyhnout. Dá se nazvat *prepozitivní prevencí*. Jejím cílem je výchova k ideálu. Při prevenci je důležité poznat problematiku mladých lidí, poznat jejich svět, odhalit rizika, mezi něž patří asociální chování, uzavřenost, ale i různé formy deviací. Pro tyto mladé lidi se vytvoří specifický program k dosažení výchovného cíle.

---

⁸⁹ OPATRŇY, A., *Pastorace v postmoderní společnosti* [online]. [cit. 12. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://otazky.vira.cz/otazka/Co-je-to-pastorace-definice.html>>.

⁹⁰ Srov. VOJTÁŠ, M., *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov*, s. 2.

Každou efektivní výchovu charakterizuje *rozumnost*. Ta učí vychovatele, aby myslel dopředu, znal cíle výchovy a prostředky k jejich dosažení. Vychovatelova důvěra v rozumnost mladých dává možnost postavit celou jeho práci tak, že mladí chápou tuto nabídku a dokážou ji také svobodně přijmout, neboť je pro jejich dobro. K tomuto je potřebná důvěra, která je důležitá k tomu, aby se s mladými hovořilo otevřeně, jasně a s jejich svobodným souhlasem. Rozum dává vychovateli možnost odhadnout úroveň jednotlivých mladých lidí, která je důležitá pro další postup. Postupně formuje, prochází jednotlivými etapami, stupni. Tyto stupně nelze přeskočit, musí se pokračovat postupně. Dimenze rozumnosti napomáhá Romům k jejich snadnějšímu začlenění se do společnosti a být dobrými křesťany.⁹¹

Dalším sloupem v preventivním systému je *náboženství*. Cílem je být dobrým křesťanem. Důležitou roli zde hraje modlitba. Vychovatel učí mladé lidi modlitbu pravidelně prožívat. Svátost smíření a eucharistie pomáhají ke správnému formování svědomí. Víra pomáhá člověku nacházet smysl života, dává člověku naději, motivaci a směr. Díky víře dokážeme svůj život zhodnotit v pravdě.

Posledním pilířem preventivního systému Dona Bosca je *pedagogika povinnosti, radosti a angažovanosti*. Všechny tyto pedagogické disciplíny vyjádřil Dominik Savio, žák Dona Bosca, ve svém výchovném ideálu. Vyjadřuje to takto: plnit si povinnosti, být veselý a pomáhat přátelům. Mezi povinnosti spadají náboženské povinnosti, zaměstnání a také škola. Ve výchovném procesu hrají důležitou úlohu. Další částí je radost, která vyjadřuje spokojenost, čistotu svědomí a srdce. Zdroj radosti nacházíme v Bohu. Poslední úrovní je angažovanost nebo také pomoc přátelům. Projevuje se v aktivitách skupin především navenek. Jsou schopni pomoci potřebným, všímají si starých lidí

---

⁹¹ Srov. VOJTÁŠ, M., *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov*, s. 3.

i dětí. Angažují se i v hudebních skupinách, divadelních a ministrantských kroužcích.⁹²

4.2 Pastorační Romů v Salesiánském středisku v Ostravě

V Ostravě žije přibližně 300 tisíc obyvatel. Město Ostrava má největší podíl Romů vzhledem k ostatnímu obyvatelstvu v celé České republice. Romů zde žije 20 - 40 tisíc. Salesiánské středisko Don Bosco pracuje přibližně s 300 Romy. K tomuto účelu je určeno 19 zaměstnanců. Patří zde 2 SDB, 7 zaměstnanců laiků a 10 animátorů.

Mezi největší problémy romského etnika v Ostravě patří vysoká nezaměstnanost, kriminalita dětí a mladistvých, špatný zdravotní stav, závislost na sociálních dávkách, lichva a špatné vztahy mezi obyvateli problémových lokalit.

Za vzor křesťanům z řad Romů se předkládá blahoslavený Zefirin Jiménez Malla, který se stal prvním blahoslaveným Romem v dějinách katolické církve. Církev předkládá Zefirina jako vzor k následování ke svatosti, především pro Romy, kteří jsou s ním spojeni hlubokými kulturními a etnickými svazky.⁹³

4.2.1 Zefirin Jiménez Malla

Zefirin Jiménez Malla se narodil v roce 1861 v Katalánsku ve skupině španělských kočovných Romů. V dětství žebrał, pletl košíky, sbíral lesní plody a hlemýžďe. Do školy nechodil a neuměl číst ani psát. V dospělosti byl obchodníkem se zvířaty a obchodoval převážně ve Španělsku a Francii. V 18 letech se oženil v kostele sv. Vavřince ve španělské Leridě s krásnou a rozmarnou ženou Terezou Jimenez Castro.⁹⁴

---

⁹² Srov. VOJTÁŠ, M., *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov*, s. 5.

⁹³ Srov. CAHA, J., *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov*, s. 2.

⁹⁴ Srov. RIBOLDI, M., *Opravdivý Róm*, s. 8.

V roce 1918 uskutečnil Zefirin příkladný skutek lásky k bližnímu. Jednoho dne, když byl napojit své stádo, tak si všiml, že nedaleko kostela se lidé vyhýbají nějakému člověku, který ležel na zemi a z úst mu vytékala krev. Ten člověk měl tuberkulózu. Zefirin na nic nečekal, vzal jej na ruce a odnesl domů. Později se dozvěděl, že nemocný byl starostou ve městě Barbastro.⁹⁵

O rok později zakusil pobyt ve vězení. Svému příteli půjčil několik mul, které potřeboval k vození šterku. Jeho přítel s povozem zapadl do příkopu a nemohl se z něj dostat. Tato situace přilákala mnoho zvědavců. Na místě byl i sám Zefirin. Najednou se z davu ozval jeden člověk a vykřikl, že mula, která táhne vůz, je jeho a byla mu před nedávnem ukradena. Kousek opodál stáli četníci, kteří Zefirina zatkli a zavřeli na 7 měsíců do vězení. Když došlo k soudnímu procesu, tak byl Zefirin plně osvobozen a uznán za nevinného. Za své propuštění byl nejvíce vděčný Bohu. Po svém propuštění šel po kolenou do katedrály, v ruce dvě velké svíce. Šel zde poděkovat za své propuštění z vězení.⁹⁶

Když se Zefirinovi začalo dařit v obchodování se zvířaty a něco našetřil, usadil se v proslulém tržním městě Barbastro. Pronajal si dům v romské čtvrti San Hipolito, žil spořádaným životem a činil mnoho dobrých skutků. Navštěvoval staré a nemocné, učil je modlit se, pomáhal jim jak po materiální, tak po duchovní stránce. Žebrákům dával jídlo a přijímal je na nocleh. Stal se i advokátem chudých.⁹⁷

Jeho manželství bylo celých 30 let bezdětné, osvojili si proto manželčinu neteř Jozefínu, kterou vroucně milovali a vychovávali ji jako vlastní dceru. Zefirin měl velmi kladný vztah k dětem a ty nejchudší finančně podporoval. Když chodil s dětmi do kostela, rád jim vyprávěl příběhy ze života Ježíše Krista.

---

⁹⁵ Srov. RIBOLDI, M., *Opravdivý Róm*, s. 22.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 22-24.

⁹⁷ Srov. *Poštárka : Zefirín Jiménez Malla* [online]. [cit. 12. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.postarka.sk/zefyrin.html>>.

V roce 1922 mu zemřela manželka Terezie. Neteř Jozefína zůstala v jeho domě, vdala se a měla 5 dětí.

V roce 1926 se Zefirin stává františkánským terciářem. Chtěl žít jednoduchým životem sv. Františka z Assisi. Později se Zefirin přihlásil do společenství sv. Vincenta, neboť chtěl pomáhat chudým. Přijímal do svého domu žebráky, dával jim najíst, oblékl je a obvykle jim přidal i nějaký peníz. Kde bylo potřeba, tak Zefirin pomáhal.

V roce 1936 vypukla ve Španělsku občanská válka. Oběťmi občanské války bylo velké množství kněží, řeholníků a laiků, kteří se angažovali v církvi. V oblasti, kde působila levicová republikánská vláda, bylo zavražděno 6 783 kněží a řeholníků, 13 biskupů a tisíce věřících křesťanů, kteří se nevzdali své víry. V diecézi Barbastro bylo vyvražděno 82 % duchovenstva včetně místního biskupa, řeholníků a stovky laiků. V červnu 1936 se Zefirin nacházel v davu kolem mladého kněze, kterého vedli milicionáři. Tu Zefirin vykřikl nahlas modlitbu, aby Panna Maria pomohla tomuto knězi. Jakmile milicionáři uslyšeli Zefirinovu prosbu, vrhli se na něj a zbili ho. Zefirin tajně doufal, že budou mít úctu před jeho pokročilým věkem, ale zmýlil se. Když ho milicionáři prohledali, v jedné kapse mu našli růženec a v druhé nožík. To byl důvod, aby ho uvrhli do vězení. Nožík, který Zefirinovi našli v kapse, byl nástroj na ošetřování zvířat s pěti různými čepelemi. Během jednoho dne bylo odvečeno do vězení okolo 300 osob. Všechny umístili do blízkého kláštera řeholních sester, které předtím vyhnali.⁹⁸

Zefirin byl ve vězení pohroužen do modliteb a prožíval klid. Ve vězení jej navštěvovala neteř Pepita, která se mu snažila pomoci. Získala si přízeň anarchisty Eugenia Sopena, který mohl zajistit propuštění Zefirina pod podmínkou, že odloží růženec, přestane se veřejně modlit a vyznávat svou víru. Zefirin se své víry nevzdal a na tyto podmínky nepřistoupil. Po 15 dnech vězení odvezli Zefirina spolu s dalšími vězni na místní hřbitov. 13 vězňů vystoupilo

---

⁹⁸ Srov. RIBOLDI, M., *Opravdivý Róm*, s. 64-66.

z auta, postavili je vedle kostela a stříleli. Všechny naházeli do společného hrobu. Poslední slova, která Zefirin zvolal, byla: „Ať žije Kristus Král!“⁹⁹

3. května 1997 v Římě na náměstí sv. Petra vyhlásil sv. Otec Jan Pavel II. pět nových blahoslavených. Mezi nimi byl první blahoslavený Rom v dějinách katolické církve Zefirin Jimenéz Malla.¹⁰⁰

Zefirin zemřel pro svou víru. Byl mužem hluboké víry a vroucně miloval Boha a bližní. Bránil život kněze za cenu vlastního života. Za tento skutek byl uvězněn. Ve vězení se usilovně modlil a poté byl zastřelen s růžencem v ruce.

4.2.2 Specifikace pastorace v Salesiánském středisku v Ostravě

Středisko Don Bosco v Ostravě navštěvují především romské děti, které mají v rodině nízkou sociální a kulturní úroveň. Jsou to hlavně špatné hygienické podmínky, nevyhovující bydlení, rodiče bez práce apod.

Při aplikování preventivního systému Dona Bosca je na prvním místě laskavost a rodinná atmosféra. Praxí ale bylo zjištěno, že laskavost vnímají Romové spíše jako slabost a zneužívají toho. Proto musí být propojena s důsledností.¹⁰¹ Na dalším místě v systému Dona Bosca je prevence před zlým a výchova k dobru. Mezi hlavní formy směřující k tomuto cíli patří čtvrtěční katecheze a mše svatá.

Cílem výchovné činnosti Salesiánského střediska v Ostravě je všestranný rozvoj mladého člověka, který úspěšně obstojí v nárocích života a stane se také dobrým křesťanem a odpovědným občanem. Posláním je smysluplné trávení volného času dětí, které je protknuto i náboženskou výchovou. Činnost střediska byla zlegalizována po roce 1989. Ředitelem ústavu se stal P. Ing. Jaroslav Němec, který tento ústav vede i v dnešních dnech. Od začátku pracoval

---

⁹⁹ Srov. RIBOLDI, M., *Opravdivý Róm*, s. 74.

¹⁰⁰ Srov. *Poštárka : Zefirin Jimenez Malla* [online]. [cit. 12. března 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.postarka.sk/zefyrin.html>>.

¹⁰¹ Srov. CAHA, J., *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov*, s. 1.

s vychovateli a vštěpoval jim zásady stylu práce s dětmi, jejichž základy vytvořil Don Bosco, zakladatel salesiánů.

Don Bosco vychází z předpokladu, že v každém člověku je dobro. Tyto kladné hodnoty mají salesiáni snahu u jednotlivců odhalit a dále s nimi pracovat a rozvíjet je. Problémy, které vychovatelé měli se svými svěřenci, se vždy řešily na poradách, na kterých ředitel Jaroslav Němec vychovatelům pomáhal v jejich vyřešení a v nalezení správné cesty v další činnosti. Nedílnou součástí vzdělávání vychovatelů v praktické pedagogice byly kurzy zážitkové pedagogiky.¹⁰²

Při zahájení činnosti do střediska docházeli chlapci z blízkého okolí. Později ale přibývalo romských chlapců, kteří docházeli z ostravské části Vítkovice. Jejich počet neustále narůstal, až došlo k tomu, že „neromské“ děti již nechtěly středisko navštěvovat. Vychovatelé se museli vyrovnat s tím, že chování romských chlapců bylo velmi odlišné, z hlediska majority bylo chování velmi špatné. Docházelo k tomu, že vychovatelé rezignovali, byli zklamaní, jejich práce nebyla úspěšná a neviděli v ní žádnou budoucnost. Často se stávalo, že museli v sobě silně zadržovat hněv. Vychovatel mezi romskými dětmi potřebuje velkou měrou trpělivost, lásku, moudrost a hlavně pokoj. Obtížnost spolupráce vychovatele a romských chlapců je často velkou zkouškou víry.¹⁰³

Pastorace se zdá bezvýsledná, pokud si člověk není schopen uvědomit Boží záměr. Je to běh na dlouhou trať, kdy výsledek je možné spatřit až za několik generací. Aby člověk neztratil chuť šířit evangelium mezi Romy, je třeba si uvědomit, že smysl života může nalézat v malých věcech, aniž by musel očekávat věci velké. Nejdůležitější je přijmout pravdu, že jen Bůh je schopen proměňovat člověka. Úkolem vychovatele je přiblížit Boha Romům.¹⁰⁴

Vychovatelé museli vytvořit specifický systém výchovy romských dětí, který by reflektoval jejich etnikum, ale zároveň byl prostředkem k výchově

---

¹⁰² Srov. KUCHAR, P., *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska v Ostravě*, s. 15.

¹⁰³ Srov. BEŠENYEI, P., *Rómske ticho*, s. 38.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 95, 98.

hodnot a pravidel, které jsou důležité k dobrému začlenění se mezi ostatní občany. Na základě pozitivních hodnot je vytvořen hodnotový základ, s nímž vychovatel pracuje v praxi. Jeho snahou je pomocí kladných hodnot zeslabit nebo úplně vytlačit negativní hodnotový žebříček. Evangelizace je dlouhodobý proces, díky kterému může dojít i ke změně jejich mentality. Dopomůže to k lepšímu začlenění Romů mezi majoritu.¹⁰⁵

Při práci s romskými dětmi vychovatelé používají metodu asistence. Vychovatel si musí svým laskavým přístupem získat děti na svou stranu. Nad celou situací v kolektivu musí mít neustále kontrolu, protože děti, které vychovatele neznají, mají snahu zkoušet, co si mohou k němu dovolit a jsou schopny vychovatele i citově vydírat. Snahou vychovatele je získat si postupně jejich důvěru. Dobrým prostředkem bývá činnost, kterou ovládá a může ji naučit i děti, např. kouzelnický trik, hra na kytaru atd. Postupně přidává ke své výchovné činnosti i požadavky na dodržování pořádku a kázně.

Vychovatel svým pedagogickým přístupem buduje u dětí zdravou sebedůvěru, sebevědomí. Učí děti, že není důležité, jak vypadají, ale mnohem důležitější je, jakými jsou. Na základě osobního příkladu vytváří duchovní hodnoty. Vychovatel musí mít neustále na paměti to, že nemá v dětech potlačovat jejich romskou identitu, ale má ji rozvíjet takovým směrem, aby si děti dokázaly vybudovat vlastní identitu propojenou s romskými tradicemi i osobnostmi Romů, kteří svým příkladným životem mohou být pro ně vzorem.¹⁰⁶

Využívá se zde i velká muzikálnost romských dětí, která se dále rozvíjí v hudebních kroužcích a snahou je, aby charakteristická hudba Romů byla zachována. Ačkoliv se stává, že se romské děti zajímají více o moderní hudební žánry, najde se i výjimka. Dítě, které je schopno dále pokračovat v romské

---

¹⁰⁵ Srov. BEŠENYEI, P., *Rómske ticho*, s. 47.

¹⁰⁶ Srov. KUCHAR, P., *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska v Ostravě*, s. 28-29.

hudební tradici, se pak stává pokladem pro své etnikum v rámci zachování kulturních tradic.

Velmi důležité je vzdělávání romských dětí. Ve spolupráci s jejich učiteli je zde snaha zvýšit úroveň vzdělání dětí. Podstatnou úlohu zde hraje fakt, že se děti učí plnit si své školní povinnosti, získávají povědomí o tom, že vzdělání je pro ně velmi důležité vzhledem k jejich osobnímu růstu. Vzdělání postupně začleňují do svého hodnotového žebříčku. Prací v komunitě, s rodinami, se maminky učí pomáhat dětem při přípravě do školy.

Jedním z vychovatelů v Salesiánském středisku volného času Don Bosco v Ostravě je Helena Feškerová, která mi poskytla rozhovor:

„Snahou vychovatelů je nepotlačovat romský jazyk mezi dětmi. Učí děti tomu, aby si svého jazyka vážily. Dávají jim poznání, že mohou tuto jazykovou dovednost uplatnit i při svém vzdělání, např. výukou romského jazyka na katedrách romistiky. Setkávají se ale stále více s tím, že dnešní romské děti již romský jazyk neovládají. Ačkoliv romsky mluví jejich prarodiče a mnohdy i rodiče, ony samy romsky neumí. Velmi silně se zde projevuje počestřování, romský jazyk pro ně ztratil význam.“¹⁰⁷

Nedílnou součástí výchovy je i vytvoření podmínek k tomu, aby si děti byly schopny uvědomit svou osobnost. Je důležité, aby si děti uvědomovaly, že svých úspěchů musí dosáhnout čestným způsobem. Velmi mohou pomoci i romské osobnosti, které svým příkladem jsou schopny ukázat dětem, že má smysl být vytrvalý, slušný, odpovědný, a také pracovitý. Důležité pro děti je uvědomění si vzájemné souvislosti dobrý člověk = dobrý Rom. Učí se základním věcem, jako je používání slov „děkuji a prosím“, které v romské rodině nejsou zavedeny. Důsledným trváním vychovatele na používání těchto slov jsou děti schopné se naučit děkovat a prosit. Velmi dobrým způsobem výchovy je hraní scének na čtvrtěční mši svaté. Tyto scénky jsou vypracovány k předem danému tématu evangelia. Na základě příběhu si děti mohou uvědomit tematický přesah do

---

¹⁰⁷ Rozhovor s Helenou Feškerovou ze dne 27. března 2012, viz. příložené CD, 1. rozhovor.

dnešní doby. Mohou si představit samy na sobě, jak by se mohlo vše odehrávat v jejich životě.¹⁰⁸

Romské děti neumí svůj volný čas trávit smysluplně. Často se potulují ve skupinkách na ulici a nudí se. Díky zájmovým kroužkům jsou děti schopny smysluplně prožít svůj volný čas. Učí se vzájemné komunikaci mezi sebou, vznikají mezi nimi kamarádké vztahy plné důvěry. Mít partu, ve které má kamarády, je mnohdy pro romské děti velmi důležité. Na tuto potřebu vychovatel má snahu navázat, podporovat tyto skupinky. Je důležité vnímat to, čím je určitá skupinka specifická, zda nevyniká v nějaké činnosti a na základě tohoto poznatku dále skupinu podporovat. Ta je základem hudebních či sportovních kroužků. Děti ve skupinách jsou rozděleny podle věku a také podle pohlaví. Tím je komunikace mezi dětmi snadnější. Často se stává, že přátelství vytvořené v těchto skupinkách v dětství, přetrvává i v dospělosti.¹⁰⁹

Děti v oratoři jsou také vedeny k náboženským hodnotám. Tato činnost musí být bezprostřední, nesmí v ní pociťovat jakýkoli nátlak. Učí se zde modlit, uskutečňují se zde večerní schůzky a navštěvují mši svatou. Stává se, že děti, které odrostou, v dospělosti dále navštěvují nedělní bohoslužby a z některých se stanou i animátoři, kteří žijí plnohodnotný život ve víře a pomáhají v práci salesiánům v duchu Dona Bosca.

„Pro romské děti je velmi přitažlivý jakýkoliv sport. Svou mentalitou jsou to děti velmi živé, dá se říci, že až živelné. Je důležité jejich energii usměrnit a dát jim prostor k vybití. Děti jsou velmi soutěživé, proto vždy uvítají jakoukoliv činnost, ve které by se mohly zviditelnit. Proto jsou ve středisku pořádány kroužky jako fotbal, florbal, stolní tenis, kroužek šití, výtvarný kroužek, vaření, tanec, dramatický kroužek aj.“¹¹⁰

K některým z těchto sportovních aktivit slouží i venkovní hřiště, které dětem poskytuje pobyt venku na čerstvém vzduchu. Dětem je umožněno

---

¹⁰⁸ Srov. KUCHAR, P., *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska v Ostravě*, s. 25.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 24-25.

¹¹⁰ Rozhovor s Helenou Feškerovou ze dne 27. března 2012, viz. příložené CD, 1. rozhovor.

prostřednictvím kroužků nejen zdokonalit své dovednosti, ale mohou si také odpočinout od svých rodinných povinností. V romské rodině je stále živý model, kdy starší sourozenci jsou povinni starat se o své mladší sourozence. Jejich povinnosti v rodině někdy brání jejich osobnímu rozvoji.

Velmi oblíbené mezi dětmi jsou i pobyty na horách. K těmto pobytům slouží chata, které se říká „Orlí hnízdo“. Tato chata se neustále zvelebuje prostřednictvím brigád, které ostravští salesiáni pořádají. Romské děti se zde učí pracovat. Práce zde není chápána jako povinnost, nýbrž jako zážitek.

„Základním pastoračním prvkem v činnosti salesiánského střediska jsou tzv. 'slůvka'. Probíhá každodenní modlitba, která je spojena se vzdělávacím pásmem. V něm se děti seznamují s Donem Boscem nebo je zde začleněn i jiný svatý, který v tomto daném období slaví svátek. Děti se učí modlit za sebe i za druhé. Jsou vedeny k víře v Boha. Učí se Mu důvěřovat a obracet se k Němu s prosbou, děkovat Bohu. Učí se Otčenáš, Zdravas Maria a jiné modlitby. V postním období probíhají tzv. 'postničky'.

Každý čtvrtek je pak zaměřen na katechezi. Děti se účastní tzv. 'skupinek', na kterých se probírá náboženské téma, které je již předem dané. Slouží k tomu, že se děti před mši svatou seznámí blíže s tematikou, která je pak sdělována na mši svaté. Jelikož pozornost dětí není možno udržet dlouhodobě, je důležité tyto skupinky prokládat i fyzickou aktivitou či zájmovou činností. Nesmí se stát, že by děti chápaly skupinku jako holé vzdělávání, je nutné je přitáhnout i jinou činností. Velmi rády soutěží a vykonávají aktivity ne příliš organizované. Jejich hlavní snahou je zviditelnit se, upozornit na svou osobu. Po těchto skupinkách se pak děti rozdělí na chlapce a děvčata.

Chlapci mají ministrantský kroužek a děvčata scholu. Zde nacvičují písně, které posléze zpívají na mši svaté. Snahou vychovatelů je začlenit do repertoáru i romské náboženské písně, které jsou u dětí velmi oblíbené. Díky chlapcům, kteří vedou tzv. 'stretky v Krížovej Vsi' se repertoár stále rozšiřuje. Posléze probíhá mše svatá, která musela být přizpůsobená romským dětem. Vzhledem k tomu, že nejsou schopny dlouho věnovat pozornost jedné věci, byla mše zkrácena a zjednodušena. Byla utvořena tak, aby jí děti rozuměly a mohly se aktivně účastnit. Kněz má krátkou promluvu k dětem. Chlapci ministrují, děvčata s některými chlapci zpívají a někdy také vystoupí skupinka dětí, které si nacvičily scénku. Po skončení mše svaté se děti sejdou v místním baru, kde společně povečeří a mohou ještě spolu hovořit o věcech, které je zajímají.“¹¹¹

---

¹¹¹ Rozhovor s Helenou Feškerovou ze dne 27. března 2012, viz. příložené CD, 1. rozhovor.

Ve své pedagogické práci musí vychovatel pracovat také s aspekty negativními, které se snaží zeslabit. V dětech je velmi často zabudována identita oběti. Denně se setkávají s nevráživostí svého okolí, které z pozice nepochopení jejich romské identity jim dává najevo, že zde nejsou vítány. Jejich temperamentní chování vyvolává v majoritě zděšení. Jelikož rodiče nemají smysl pro obětavou a moudrou výchovu, stává se, že se dítě neumí vypořádat s danou situací. Zde je velmi důležité naučit děti, ač se staví do role oběti, že i přes všechno zlé, co se jim stalo, je třeba zachovat klid. Vychovatelé je učí vyhledat pomoc v případě, že si s danou situací nedokáží samy poradit (např. Bílý kruh bezpečí). V některých případech se u dětí objevuje identita izolacionismu, kdy děti nemají zájem o jakýkoliv kontakt, jsou uzavřené a chtějí, aby je ostatní nechali být. Úkolem vychovatelů je v těchto dětech vybudovat zdravé sebevědomí a odvalu řešit problémy. Je důležité naučit je samostatnosti a vytrvalosti.¹¹²

Občas se může vychovatel setkat s identitou konfrontace. Objevuje se v ní rasistický podtext, snaha o vyzdvihnutí romské rasy. Agresivní projev chování s cílem dokázat gadžům, že Rom je lepší. Agresivita zde může být také chápána jako forma obrany. V tomto případě vychovatel uplatňuje princip antirasistické výchovy.

Opakem agrese je identita skrytého sebeopovržení: Rom žije s přesvědčením, že je gadžům jen na obtíž. Cítí se méněcenný, bez zdravého sebevědomí. Úlohou vychovatele je sebevědomí dítěte pozdvihnout a dát najevo, že není ostudou být Rom, ale naopak.

Projektem, který probíhá v dnešní době je „Anděl v akci“. Vychovatel si vybere dítě, se kterým dále pracuje. Jeho úkolem je vytvořit si s ním bližší kontakt, který by umožnil, že se stane dítě otevřenější a sdílnější směrem k vychovateli. Vychovatel má snahu vytvořit si osobní vztah s dítětem, díky kterému je dítě schopné sdělit své problémy, ať ve škole nebo doma. Děti se

---

¹¹² Srov. KUCHAR, P., *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska v Ostravě*, s. 30-31.

často svěřují s tím, že je jejich rodič alkoholik, hraje na automatech nebo je bije. Vychovatel se snaží dětem pomoci zvládnout jejich situaci, zároveň se snaží naučit dítě žádat o pomoc nejen člověka, ale hlavně Boha. Důraz je kladen na vytvoření vztahu dítěte s Bohem. Učí dítě využití modlitby. Dítě nemusí rozumět všem náboženským principům, důležité je, aby Mu věřil. Bůh = dobro, láska, pochopení, pomoc. Dítě je velmi citlivé, vztah mezi vychovatelem a dítětem musí být naplněn důvěrou, dítě musí vnímat svou osobu jako rovnocennou s vychovatelem.¹¹³

„Hlavním, velmi důležitým krokem Salesiánského střediska, je získávat pro svou práci s romskou mládeží vychovatele Romy. Může se tak odbourat bariéra, která vzniká z důvodu odlišné etnicity. Romské děti mnohem snadněji přijímají vychovatele Roma. Je jim bližší, dokáže pochopit jejich osobní identitu. Snáze ho dokáží přijmout jako svého vůdce. Je ale velký problém tyto vychovatele získávat, protože v období, kdy by se eventuálně mohli pro tuto práci rozhodnout, tzn. 14 - 16 let, a mohli by sebe začít vzdělávat, odcházejí ze střediska. Pod vlivem své mentality, emocí, které je provází v období puberty, se jejich pozornost stáčí směrem k sexualitě. Jejich zájem o středisko zaniká.“

Prostřednictvím grantu z EU zahájili salesiáni činnost podpory vzdělávání. Zaměřují se na doučování žáků. Věnují se i malým předškolním dětem, které působením pedagogického přístupu podle Montessori, připravují na vstup do první třídy základní školy. Kroužky jsou založeny na dobrovolnosti, kdy romský žák musí především 'chtít se vzdělávat'. Vzhledem k povahovým vlastnostem romských dětí, by jakýkoliv nátlak působil destruktivně. Dítě by odmítalo pomoc, uzavřelo by se do sebe. V případě, že se dítě vzdělávat chce, vychovatel citlivě napomáhá dítěti v rozvoji jeho znalostí, pomáhá doplňovat vše, co dítě nezvládlo ve škole. V některých případech také spolupracuje se školou, kterou dítě navštěvuje. Doučování probíhá ve velmi komorní atmosféře, kdy na jednoho žáka připadá jeden vychovatel. Ten pak má možnost s dítětem navázat bližší vztah, který vyvolá důvěru dítěte. To je schopné hovořit nejen o problémech, které ho trápí ve škole, ale i v osobním životě. Na tento fakt posléze navazuje vychovatel, který se mu snaží pomoci najít východisko z problému, je mu oporou, může spolupracovat i s rodiči.“¹¹⁴

Neúspěch romských dětí ve škole je také velmi často vyvolán i nezájmem rodičů o vyučování jejich dětí. Nejsou schopni dohlédnout na plnění školních

---

¹¹³ Strov. BEŠENYEI, P., *Rómske ticho*, s. 100.

¹¹⁴ Rozhovor s Helenou Feškerovou ze dne 27. března 2012, viz. příložené CD, 1. rozhovor.

povinností, děti pak pod vlivem své pohodlnosti a lenosti školní přípravu odkládají.¹¹⁵

Jako motivační program k práci v kroužcích a k jejich aktivnímu navštěvování se rozběhl systém „Zefirin banka“. Pomocí postavy romského mučedníka Zefirina Jimenése Mally jsou děti motivovány k rozvíjení sebe sama. Jsou odměňovány formou bodů a tím se také učí porozumět hodnotě peněz. Děti, které mají zájem účastnit se tohoto programu, se zaregistrují. Za účast na různých aktivitách střediska, účast v oratoři, na workshopech nebo mši svaté jsou zaregistrované děti odměňovány předem danou hodnotou Zefirinu, podle druhu vykonané aktivity. Za tyto peníze si mohou ve středisku koupit náboženskou literaturu a občas i sladkosti. Kdo má zájem o tábor či víkendový pobyt, může Zefiriny uhradit část z nákladů. Zavedením Zefirin banky se děti nenásilnou formou učí hodnotě peněz, hospodaření s nimi. Jediným nešvarem, který se projevil při tomto programu je, že si děti mezi sebou Zefiriny zcizují.¹¹⁶

K dobrému plnění funkce Salesiánského střediska bylo nutné vytvořit tzv. strategický plán, který napomáhá metodicky vést všechny spolupracovníky, kteří se účastní na práci s mládeží. Každý vychovatel se vzdělává a spolupracuje i s animátory.

Od roku 1996 je Středisko začleněno mezi školy a školská zařízení a prostřednictvím dotace MŠMT a Magistrátu Města Ostravy je finančně podporováno ve své činnosti. Prostřednictvím svých terénních pracovníků vykonává středisko i sociální službu pro rodiny s dětmi.

Dospělí, kteří oratoř navštěvovali, si sice tyto vzpomínky velmi často idealizují, ale potvrdili, že v jejich životě došlo k vybudování větších životních jistot. Jsou mnohem více schopni se orientovat v poznávání dobra a zla. Do svého života zabudovali občanskou etiku a tím je pro ně mnohem snadnější žít ve shodě s majoritou. Oratoř byla pro ně místem setkávání, velmi důležitým

---

¹¹⁵ Srov. BEŠENYEI, P., *Rómske ticho*, s. 34.

¹¹⁶ Srov. DIKH MORE, *Pojď s námi...*, s. 6.

aspektem při všech akcích byla rodinná atmosféra, kterou vnímali a prostřednictvím této atmosféry dokázali pochopit, že jsou přijímáni takoví, jací jsou. Bez snahy je násilně vychovávat, měnit jejich identitu. Oceňovali také možnost vzdělávání. Měli zde šanci naučit se vše potřebné, vypracovat úkoly do školy. Nejdůležitější pro ně byly sportovní aktivity, na které vzpomínali nejvíce. Důležité je, že i oni by své děti poslali do střediska. Jejich hodnotový žebříček se proměnil, získali tím šanci na lepší život. Stává se, že přijdou do střediska a žádají svatbu v kostele nebo křest.

4.2.3 Pastorační zkušenost ze Slovenska

Romové jsou více odlišní než si myslíme. Nejde jen o to, že mají tmavší pleť. Služba mezi Romy je velmi náročná. Misionář musí mít nadhled nad všemi situacemi, které jej čekají. Častý psychický tlak, každodenní řešení neřešitelných problémů, jsou tvrdou zkouškou víry. Nejspíš bychom neměli chtít Romy změnit, ale raději se je naučit přijímat a mít je rádi takové, jací jsou. V pastoraaci Romů je velmi důležité, aby se do ní zapojili samotní Romové. Neboť právě „obrácení Romové“ jsou nejlepším příkladem Boží milosti pro ostatní Romy.¹¹⁷

„Před 11 lety zde začal působit bývalý novinář z Bratislavy Robo. Přečetl si článek o Romech v romských osadách východního Slovenska. Článek se jej natolik dotkl, že se rozhodl tuto vesnici navštívit a za pomoci místního kaplana zde začal bydlet. Jako gadžo to neměl jednoduché. Musel se sžít s místní komunitou, ta jej musela poznat. Bavil se s nimi o Bibli, Bohu. Díky své velmi dobré výřečnosti si získal jejich pozornost. Okruh lidí kolem něj se neustále zvětšoval. Spolu se modlili a vzdělávali ve znalostech Bible. Založil katolický charismatický sbor. Nejprve se scházeli po rodinách, ale díky fondu EU se jim podařilo vybudovat Centrum, ve kterém probíhá dvakrát týdně mše svatá a 'stretka'. Umožňuje setkávání lidí téměř celé osady.“¹¹⁸

Salesiánské středisko Don Bosco v Ostravě navštívili dva mladí Romové ze Slovenska, Peter a Jaroslav Hangrbadžo, kterých se dotkl Bůh a jako „obrácení“

---

¹¹⁷ Stov. BEŠENYEI, P., *Romské ticho*, s. 38.

¹¹⁸ Rozhovor s Helenou Feškerovou ze dne 27. března 2012, viz. příložené CD, 1. rozhovor.

přivádějí k víře Romy v osadách na východním Slovensku. Oba bratři žijí v Križovej Vsi, což je romská osada, která se nachází nedaleko Popradu. S těmito bratry jsem při krátkém setkání nahrál rozhovor:

„Jeden z bratrů se přihlásil na ministrantský kroužek. Nepřihlásil se však z důvodu, že by chtěl sloužit Bohu, ale líbilo se mu především chození na výlety a různé společenské akce. Asi po měsíci navštěvování ministrantského kroužku je navštívili křesťanští Romové z Vranova nad Topľou, kteří vedli kurz 'Daniel'. Dávali svědectví o Bohu, pořádali přednášky, modlitby a chvály. Nejprve se ho to nijak nedotýkalo, ale po jedné večerní modlitbě si řekl, že když ostatní změnili svůj život, tak ho může změnit i on sám. Vnímal velkou potřebu přijmout Boha do svého života. Prožil Boží dotek a uvědomil si, že chce Boha následovat. Jeho život se zcela změnil. Přestal se bát lidí, byl schopen s nimi komunikovat. Našel smysl života a jeho budoucnost se stala jistotou.

V pastoračním středisku se děti věnují nejvíce hudbě, kde hrají a zpívají v gospelové kapele a pracují s dětmi. Boží slovo hlásá kněz. Nedílnou součástí bývají i divadelní scénky, do kterých se zapojují i děti. Součástí bývá i svědectví věřících.

Tímto charismatických způsobem oslovují i občany ostatních vesnic. V dané vesnici, vždy se souhlasem faráře, proběhne evangelizace. Pokud se Bůh dotkne nevěřícího člověka, který je přítomen při evangelizaci, navštěvuje dále místní kostel v místě bydliště.

V praxi při přechodu z romského náboženství ke křesťanství velmi často docházelo k prezentování křesťanského náboženství pouze navenek. Stále se praktikovaly romské zvyky dané tradicí. Kostel se prakticky nenavštěvoval a křesťanství se aplikovalo jen v případě křtu či úmrtí. Během deseti let došlo k velké změně. Romové začali pravidelně navštěvovat kostel. V jejich životě se křesťanství rozvinulo do takové míry, že se zde již nenašlo žádné místo pro původní romské náboženství protkané okultismem, magií a pověrami. Jejich víra se stala vírou čistě křesťanskou.

Pastorace Romů na Slovensku probíhá bez větších problémů. Romové jsou pro Boha otevřeni. Mezi Romy je velký hlad po Bohu. Je však málo lidí, kteří pastoraaci mezi nimi vykonávají. Za Romy musí člověk přijít a radostnou zvěst jim říci. Z toho však vyplývá finanční potřeba, která je pro zvěstovatele evangelia důležitá.

Mezi zájmové aktivity v jejich farnosti patří dětská společenství, ministrantský kroužek, sportovní aktivity, divadelní kroužek, kroužek náboženství, dívčí kroužek a kroužek animátorů. Jednou za měsíc se uskutečňuje 'modlitba chval', je to setkávání věřících s kazateli z jiných zemí. Naposledy jej navštívila Gloria Grey z Bostonu v USA. Osmdesátiletá misionářka, která je členkou křesťanské komunity Bostonského katolického charismatického sboru.

*Největším přáním obou bratrů je, aby Romové zůstali sami sebou, takoví jací jsou, aby mohli okolí ukázat, jakým způsobem s nimi Bůh pracuje, aniž by potlačil jejich romskou mentalitu.*¹¹⁹

Peter Hangrbadžo zná ze svého okolí mnoho lidí, kterým Bůh radikálně změnil život a v rozhovoru poskytl tento příklad:

„Rom ve věku 40 - 50 let, kdy dvacet let každodenně pil alkohol, proklínal Boha, křesťanské centrum mu bylo k smíchu. Jednou se ale účastnil ze zvědavosti mše. Po mši ještě promluvil s muži, kteří již uvěřili. Boží milost se ho dotkla tak silně, že byl schopen svůj dosavadní život změnit. Přestal pít a začal milovat Boha. Takovou věc nemůže udělat člověk sám ze sebe.

*V naší vesnici zhruba před dvěma lety došlo k hromadnému obrácení k víře u žen a dětí. Z mužů se neobrátily ani jeden. Nato se ženy začaly usilovně modlit za své muže, za jejich obrácení. Nyní nastal zvrát a obracejí se muži. Bůh vyslyšel modlitby žen. V současné době v naší vesnici Křížovej vsi již není koho obracet, neboť jsou již všichni obráceni.*¹²⁰

---

¹¹⁹ Rozhovor s bratry Petrem a Jaroslavem Hangrbadžem ze dne 13. března 2012, viz. příložené CD, 2. rozhovor.

¹²⁰ Rozhovor s bratry Petrem a Jaroslavem Hangrbadžem ze dne 13. března 2012, tamtéž.

Závěr

Záměrem mé práce je zejména vhléd do problematiky výchovy romských dětí, která je významně ovlivňována mentalitou rodičů. Za důležité považuji také zjištění, jakou měrou na tyto děti působí majoritní společnost, se kterou přicházejí denně do styku.

Velkým přínosem pro odpovědi na tyto otázky nám může být poznávání náplně práce salesiánů s romskou mládeží a výchovné působení na mládež jejich zakladatele, na jehož činnost bratři navazovali. V prvních kapitolách proto popisují životní osudy a působení zakladatele salesiánské společnosti sv. Jana Bosca a následně se věnují popisu počátků působení salesiánů v Čechách a na Moravě

Speciálním vyhraněním této práce je zaměření se na pastorační práci romské mládeže v Salesiánském středisku volného času Dona Bosca v Ostravě. Jedním z cílů mé práce bylo také popsat postupný vývoj jak průběhu vzniku budovy tohoto salesiánského střediska, tak snaha o popis a přiblížení dění v již vystavěném středisku až po současný stav.

Otázku pastorační práce romské mládeže vnímám jako velmi důležitou, v diplomové práci se jí věnuji ve čtvrté kapitole, kde mimo jiné popisují principy, které salesiánský výchovný program ve svém apoštolátu používá.

Pro patřičný vhléd do problematiky výchovy, životního stylu a metodiky práce s romskou mládeží jsem neopomněl zmínit se o historických kořenech romského etnika, včetně jejich náboženské kultury a podstatných znaků v oblasti psychologie romských dětí.

Summary

This master thesis is based on the work of St. John Bosco, which gave the basic stone for Silesian's centers around the world. His work is unique and brings inspiration for Silesian's works with Roma young people in today's time.

Silesian's center of free time Don Bosco in Ostrava is devoted to pastoral Roma, when this activity is quite specific and is adapted to the Roma mentality. The work of Silesian's is usefully and is necessary, because the life of the Roma is gradually changing to the better through faith in God. But this is a long-term process, which require patience and in the first place love for fellow man.

Seznam použitých pramenů a literatury

- BAKALÁŘ, Petr. *Psychologie Romů*. Praha : Votobia, 2004. 179 s. ISBN 80-7220-180-8.
- BALVÍN, Jaroslav. *Romové a volný čas*. Ústí nad Labem : Hnutí R, 1997. 155 s. ISBN 80-902149-5-9.
- BEŠENYEI, Peter. *Medzinárodná konferencia o pastorácii Rómov : Preventivní systém v rómskom svetě*. Košice : DON BOSCO, 2009. 165 s. ISBN 978-80-8074-119-8.
- BEŠENYEI, Peter. *Rómske ticho*. Bratislava : DON BOSCO, 2009. 129 s. ISBN 978-80-8074-109-9.
- BOSCO, Teresio. *Don Bosco*. Praha : Portál, 2004. 436 s. ISBN 80-7178-967-4.
- BOSCO, Teresio; NANNI, Carlo. *Dej mi duše*. Kostelní Vydří : Karmelitánské vydavatelství, 2006. 222 s. ISBN 80-7192-882-8.
- Dikh More, Pojd' s námi...* Občasník občasník Ostravských Salesiánů. 2008, č. 2.
- DON BOSCO. *Můj život pro mladé : Vzpomínky zakladatele salesiánů*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 226 s. ISBN 978-80-7367-247-8.
- FEŠKEROVÁ, Helena. Rozhovor č. 1 na přiloženém audiozáznamu ze dne 27. března 2012.
- FRASER, Angus. *Cikáni*. Praha : Lidové noviny, 2002. 374 s. ISBN 80-7106-212-X.
- HANGRBADŽO, Peter a Jaroslav. Rozhovor č. 2 na přiloženém audiozáznamu ze dne 13. března 2012.
- KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Knihá víry, naděje a lásky*. 1. vyd. Praha : Portál, 1996. 230 s.

- KUCHAŘ, Pavel. *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti Salesiánského střediska mládeže v Ostravě*. Olomouc, 2003. Autoreferát disertace. Universita Palackého Olomouc, Fakulta pedagogická, Katedra antropologie a zdravotní vědy. 46 s.
- MED, Oldřich. *Charizmatický svátec : Detstvo*. Bratislava : Don Bosco, 2001. 212 s. ISBN 80-88933-69-2.
- MED, Oldřich. *Charizmatický svátec : Mladý kněz*. Bratislava : Don Bosco, 2001. 258 s. ISBN 80-88933-70-6.
- MED, Oldřich. *Charizmatický svátec : S chlapci*. Bratislava : Don Bosco, 2003. 227 s. ISBN 80-88933-92-7.
- Misiologické info*. Středoevropské centrum misijních studií, leden 2011, č. 1. 40 s. ISSN 1803-1390. Dostupné z WWW: <<http://www.missioncentre.eu/>>.
- NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 3. dopl. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 1995. 97 s. ISBN 80-7067-559-4.
- PAPE, Iveta. *Jak pracovat s romskými žáky* (příručka pro učitele a asistenty pedagogů). Praha : Občanské sdružení Slovo, 2007. 55 s.
- Práce s romskou mládeží* (odborný seminář 23. - 25. 11. 2011). Praha : Salesiánská provincie, odbor pastorační mládeže. 103 s.
- RIBOLDI, Mario. *Opravdový Róm*. Košice : OTA a. s. 88 s. ISBN 978-80-969686-0-2.
- Salesiáni Dona Boska v Ostravě. *70 let salesiánského díla na Ostravsku : 60 let kostela sv. Josefa v Ostravě*. Frýdek-Místek : tiskárna Kleinwachter, 1997. 24 s.
- Salesiáni Ostrava* [online]. Dostupné z WWW: <<http://ostrava.sdb.cz/stredisko-don-bosco/>>.
- Sdružení pro humanitní výchovu a vzdělávání. *Romové – reflexe problému : Soubor textů k romské problematice*. 1. vyd. Praha : SOFIS, 1997. 106 s. ISBN 80-902439-0-8.

SCHIÉLÉ, Robert. *Don Bosco*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 95 s.

ISBN 80-7178-196-7.

ŠTECHOVÁ, Marie. *Život světcův : Svatý Jan Bosco*. Praha : Nakladatelství

A. Neuberta, 1937. 645 s.

Příloha

Tuto práci můžeme ukončit modlitbou, kterou se Romové modlí sami za sebe.

Přijď království tvé

(modlitba za Romy)

„Bože můj, klaním se Ti, miluji Tě a děkuji Ti za všechny tvé dary. Jsem Ti vděčný za velký dar, že jsi mi dal poznat Romy.

Obětuji Ti všechny jejich skutky, dobré a krásné, které v tento den udělali. Prosím tě o odpuštění zla, které tento den udělali. Prosím tě o odpuštění zla, které dělají a které se chystají udělat.

Odevzdávám ti romské děti, aby je Tví andělé chránili. Pohlédni na romské ženy trápené v těžkostech, aby neklesaly v beznaději.

Dej otcům více lásky a vnitřní síly pro jejich rodiny, aby je neopouštěli a mohli se pro rodinu obětovat.

Bdi nad mladými, aby se dokázali vystříhat všeho zlého a v čistotě a zodpovědnosti se připravili na život.

Měj starost o staré a nemocné a o ty co jsou sami a opuštění v osadách, v nemocnicích a ve vězení.

Vezmi si k sobě do svého krásného nebe ty, kteří zemřeli v tento dnešní den.

Otče, ve jménu Krista Tě prosím, dej jim kněze, Romské apoštoly, aby pomohli rodinám stát se křesťanskými.

Dej, aby se stali národem, který tě zná, miluje, následuje a oslavuje.

Ježíši, necht' přijde tvé království do romských srdcí.“¹²¹

Amen

---

¹²¹ BEŠENYEI, P., *Rómské ticho*, s. 105.